

km
3.90

2

Folkvinnan
insamlade i

Fullblom
Torekov su!

Frosta kö
Bjäre kö

år 1921.

Ky. a. B. 24te

(104-)

Varulv.

Den hinna som ett föl
legat i, kallades "Fölakamr".
Omedelbart efter det att fölet
föts, skulle denna hinna spä-
nas ut mellan ett par stakar.
Genom denna skulle havande
kvinnor krypa - helst medan
den var alldeles färsk - för
att få lätt barnsäng; dessutom
skulle de bli friska omedel-
bart. Hur många kvinnor
som helst kunde i följd kry-
pa igenom. Detta kunde ske
vid vilken tid som helst
på dygnet.

Blev det så en pojke,
kunde han uppträda som
varulv. Blev det en flicka,
kunde hon visa sig som ma-
ra.

En person, som hette Ägren

och bodde i Gullåkra, mötte
en gång en varulv. Denne mor-
rade och gick förbi, visade sig
itsken, vändes om och följde
honon ett stycke men hörde
honon icke. Ty det är att mär-
ka, att en varulv icke rö-
manliga, individer.

En tid senare var Ågren
i Bösarp. Han skulle vid ett
tillfälle gå till en gård för
att hämta en havande kvinna
(fru), som skulle hem. En var-
ulv kommer efter. Ågren mär-
ker detta och går strax bakom
denne kvinna för att så kom-
ma smellan henne och varulven.
Härigenom blev hon räddad.

Varulven går till väga
på följande sätt: Han måste först
piva av alla kläderna på en
kvinna, sedan sliter han
punder henne. Sin hans avsikt

är att komma åt barnet och
piva ut det ur moderlivet.
Sedan sliter han puder fastet
för att komma till hjärtat
och suga in hjärteblodet. Efter
detta upphör varulven att vara
varulv mer.

Ågren berättar om
en man, som med hjälp av
sin hustru åkte in i säd. Rätt
vad det var kände han på sig,
att han skulle bli varulv. Han
sade då till sin hustru, som var
havande och stod i sädessläset,
att hon skulle ta tjugan, som
han nu räkte henne. Med
dess skapt skulle hon från
lässet slå omkring sig men
fick under inga förhållanden
sticka med tjugan; ej heller
hoppa ned från lässet.
Självt springer han bort bakom

4.

en pådöskskyl. Här kastar han
av sig sina kläder, tar sen på
sig varulvjakten och kommer
tillbaka till lasset. Han försöker
på alla sätt att riva ner hen-
ne (hustrun) för att slita sönder
henne. Hon slår oavbrutet med
tungan och lyckas därvid värja
sig. Efter att förgäves ha föt-
söket skyndar hon tillbaka kastar
varulvjakten av och tar kläder-
na på sig. Han går sen till
lasset och fortsätter med arbe-
tet. Hustrun frågar honom då
om han var varulv. Ja, sä-
ger han. Han var således med-
veten om det. Händelsen skedde
mitt på dagen.

Ruders Ågren, bördig från
Staffanstorps.

Mara.

5.
Maran kommer in
genom ett hål. Den, hon besö-
ker, känner en gräsig ångest.
Det är under natten. Ligger två
i en säng, och den ena av dessa
eller någon annan är vakar och
ser maran, så kan denne per-
son läsa henne inne. Han sätter
hå en plugg i det hål, som
hon kommit genom. Således är
det henne omöjligt att komma
ut igen, enda hon ju måste
ut samma väg, hon kommit
in. Hon förvandlas därför
till en människa. Man kän-
ner så igen, vem det är.
Den mara kan gå mycket långt
bort från sitt hem.
Ruders Ågren, bördig
från Staffanstorps.

6.

Slakt

Man hade en bestämd person, som skulle komma och slakta. Han fick betalning för varje gång. Hade man ett djur som dött av sig självt, fläddes det. Köttet gräddes i ugn och huden lämnades till garvaren. Just då man stack ner djuret, fick en karande kvinna inte vara med. Föstrut kunde då lätt få något lyte eller någon sjukdom. Däremot kunde hon delta, sedan djuret var slaktat. Helst skulle hon inte höra djuret ge något skrik ifrån sig. Vid slakt fick man inte ömka sig över djuret, ty då var det svårare för det att dö.

Det som kastades bort vid slakt — fanns det en hund,

ej ortsbestämde

kunde han ju få det — var bl. a. "grishammen" d. v. s. den hinna, hos suggan, som grissarna legat i, samt små, små fjälster. Blodet använde man till mat i form av blodkaka, blodpudding och blodkorv. Av gäsblood koktes soppa. Vingarna koktes med i soppan, men sidorna kökades. Av svinborsten gjorde man borstar. Fägel användes till stoppning. Hornen användes dels till hängare, dels så, att man gjorde skedar av dem. Blåsar blåstes upp och blev lekstak. Gallan hängdes upp, till torkning och användes som läkemedel.

Slaktgillen förekommo. Man hade i matväg sprit, köttbullar, stekt fläsk och bruna böror o. s. v.

7.

2

8.

Slaktaren fick största
ändan på blodkorven och ^{den}skal-
lades "Slaktarens korv". Blod-
korven koktes ej samma dag, som
slakten ägt rum. Det finnes
28 ben i svinfoten. Mellan tårna
finnes en fistel som är oduglig
till mat och därför kastas
bort. Fyll mästen slaktas gris,
till jul gris.

Dagen före julafton kallas
"Jopparedan". Man lägger bröd
på ett pannjäm, skummar av
det feta i den gryta, som man
kokar sogel i, och detta öres
brödet.

Pengar.

I början på året ger man
inte gärna ut pengar. Man
tror nämligen då, att man kom-
mer att ha utgifter hela året.

9

Att drömma om pengar, nämligen
silver och sedlar ej koppar,
skall ha tur med sig. Detsamma
gäller om man i drömmen ser
pengar.

Tid bröllop lade gästerna
pengar i form av brudskänk
i en terin på bordet.

Tid barnbop lades "vaggi-
pengen" ner till barnet i vag-
gan.

Kitade pengar bär man
helst på sig.

Kloka.

Mor Friberg hade blivit
stucken av en tjuga i handen.
Hela armen svullnade upp. Hon
blev sjuk och orkade knappast
gå. Hon sökte en klok gumma
i Strölska, Hanna Sköld. Hon

10.

Strök hennes arm nerifrån och upp, d. v. s. från handen mot axeln. Hela tiden mumlade hon för sig själv. Vid ett tillfälle sa de hon: "Gå detta onda bort!" Vidare fick Mor Friberg en salva, som hon själv skulle smörja på. Utom det, att den kloka hade mottagningar i sitt hem, för hon även omkring till den som behöfde henne. Vid ett tillfälle ordinerade hon till en sjuk bonde något, som han skulle baka sig i. Hennes klokskap gifte ej i arv. Hon menade sig vara förständig och kunnig i sitt yrke. Mor Friberg ansåg, att det var onda makter denna kloka gumma hade att göra. Hon var emellertid väl ansedd på ort och ställe. Mor Friberg blev helt återställd i armen.

Diagnos. De sjuka själv fick

säga, var de hade ont, däråter ordinerade hon. exempelvis salva, massage, strykning, kraupknutor, pökelse. Hon gav muntligt besked. — Kraupknutor, som knötes mellan fingrarna, bestodo av garn. En sådan kraupknuta bands så, att själva knutarna kom att ligga på det kraupaktiga stället.

Denna kloka gumma var klädd i vardagsdräkt och ej något särskilt utstökad. Hon betaltes med pengar och söktes både för yttre och inre åkommor. Hon behandlade endast människor. Ibland kunde hon misslyckas, var ej svår att utgränska. Omriden reste hon till Amerika, men har flera släktingar kvar här.
Maria Friberg, Långby

11

Det finnes en fru Rosen-
dahl i Östraaby, som än idag botas
för "Engelska sjukan". Hennes ordine-
rar en slags smörja, droppar
pulver och maltbad. Varje mor-
gon under 9 dagar på sträck
skall den sjuke taga 9 droppar.
Under samma tid tages varje
middag en knivsnedd pulver i
en äggula och varje kväll smör-
jes alla lederna med salvan.
Den tionde dagen skall den sjuke
bada i maltbad. Detta tillbre-
ds så, att man tager 3 kg malt till
lagom vatten. De fyra följande
därna ska vara uteslagna från
från behandling. Sen börjar
samma kur på nytt och fort-
går tills den sjuke blivit
skrift "Engelska sjukan".

Fru Håkberg, Långaborg

Julseder.

Slaket, bak, brygg, ljus-
stöp etc. skulle vara midnästör-
kat före julafton.

På golvet strödde man
sand och sne. Särskilt möjligt
skulle man ha snar utanför
dörrarna, en på var sin sida
ingången. På kvällen var inne,
skulades alla de som hörde ku-
pet till. Man började julehelgen
med att läsa mycket Guds ord,
läsa eller sjunga några psalmer
samt bedja. Sedan började målt-
tiden, först smör och bröd sedan
fiske och gröt. Då alla voro
mätta och glada, och man ta-
git av bordet, breddes ut halan
på golvet, — tröskad länghalm.
I denna låg man och hade roligt.
Halmen på golvet skulle föra
tanken tillbaka på Kristi födelse.

Han föddes ju på strå i ett stall.

Man använde helst hemma-gjorda Gys. Man satte dem i massingstakar och ställde dessa två och två i varje fönster. De tändes vid mörkets inbrott samt tidigt juldagsmorgon.

Halmen, som breddes ut på golvet, bars ut efter en stund. Den grändes ej.

Man pätte en såderkärve i ett träd, helst utanför ingången. Man ville med detta, att även fåglarna skulle känna, att det var jul.

En bunke kratt användes på vissa ställen till julbrasan.

Julbordet kunde man låta stå dukat hela helgen. Den dagliga kosten var fisk och gröt. Man kände inte till matkelen i gröten.

Man bakade både surt och sött bröd. Till detta hade man vatten, mjöl, kummin, pressjäst eller drickjäst och salt. Bröden voro "tringa" och långa; 10 à 12 skålpunk vardera.

I stället för jäst använde man också "sure", som tas av deg. Man pullar den i lite salt och gömmer den till nästa bake. Då rör man ut den i ljummet vatten och har den som jäst till degen.

Äpplen och nötter hade man i första hand till att roa sig med. Sen åt man upp dem. Man brukade hälsa på nyårsniet, "Lycka till en god förtjänst" etc. Humandag jul red man stappan och dill man kom tjöds, man på kaffe. Till piske pi-sade man varandra med björkris. Stjängossar gingo om-

kring. Gubbar sköttes sig till gum-
mor och tvärlor. Om mornarna
sköt man.

"Udda eller maga, kost
eller paga. Min so luntar i
sköven, min luntar etter. Vil-
ken böj bor den unge?"

Mor Högberg, Lutvigsborg.

Harande kvinna.

Hon får ej skrämmas,
och ej så på något som kan göra
hennes förskräckt. Ty då kunde hon
bl. a. låta få slag!

Att spinna kunde hon
få lov men under inga förhål-
landen väva. Hennes man bör
alltid vara hemma, då det lider
mot den tid, att barnet skall fö-
das. Detta för att hon skall få lugn
och fröst.

Missfall kunde förse-
kas bl. a. därav, att den harande

kvinnan tog för hätt i arbete.

Bevärfande en ogift harande
kvinna, skulle hon varnas för syn-
den och dess kemiska följder.

den, som höll barnet, nämligen
gubben, skulle läsa över
detta, innan hon lämnade det åt
prästen. Barnen uppkallades efter
levande personer, i första hand
fick det namn efter föräldrarna.
Var det så, att barnet gav hals
bra, så såg man därunder testben
till, att det kom att bli en god
sångare.

Det var en inpräglad sed-
vänja, att barnen skulle sova i
kopstassen.

I allmänhet fick barnen ha
bröstit till 1 å 1½ år - ja stam-
tom ända till 2 år -.

Då barnet var 13 å 14 måna-
der gammalt, fick det kläder.
Barnet fick förs mer än om

Gjälv lära sig att gå, endast i nöd.
 Han räddes en hjälpsam hand.
 Mrs Högberg, 78 år, Ludvigslug

Pölsespråtsaren.

Pölsespråtsaren var en muskelartad, röd, 2 dm. lång.

Den fanns endast hos gusen.

Man tog den och lade den på blodkoren vid kokning för att den ej skulle spricka.

Mrs Friberg, 86 år, Ludvigslug

Födelsmärken.

ett barn, som fått födelsmärke, skulle man lägga i en kista. Det skulle ske tidigt på morgnen. Den som bar barnet till kistan, fick ej säga något under hela tiden. Handlingen pågick. Barnet fick ej ha några kläder på sig. Kistelocket lades sen över

och på att det blev luftventilation.

400.

Skiver.

ett barn, som fått skiver — skiver är något liknande Engelska Ljukan — skulle skäras på bröstet. Man skar ett kors i själva bröstfördjupningen. Det blod, som fanns, skulle man låta dropa på på en grov brödbit. För det en flicka, som hade skiver, skulle brödet ges åt en kanhund; var det en gosse åt en honhund. På detta sätt skulle barnet botas från skiver.

ett annat sätt att bota från skiver är, att man plockar 9 slags olika örter 9 mornar i rad. Dessa kokas och man ger barnet av vätskan att dricka. Vindern, som i regel, skitte om detta

fick ej lov att tala med någon, då hon plöskade och kokte örti. Na samt gav barnet att dricka, så skulle barnet bli friskt. När

ett tredje sätt var, att komma till den, som skulle bota, så att man den första veckan kom på torsdagen, andra veckan på fredagen och tredje veckan på lördagen. Alla barnets leder skulle mätas med vanligt band. För varje mätt slogs en knut på bandet. Av alla barnets naglar d. v. s. naglarna på fingrarna och tårna, klipptes eller blets ett stycke samt en tuss här i nacken och en tuss här vid varje sida hos barnet i närheten av tinningarna. Allt detta tillrämmans brändes på ett fat. Av den aska, som blev, gav man barnet något litet varje gång. Ty det hela upprepades vid varje besök det som blev övert.

för varje gång av askan och tändstickor grärde man ner. Ingen fick lov att veta platsen för nergrävningen. Detta sätt att bota var botemedel mot "målskever" d. v. s. om modern innan barnet föts blivit mättat till kläder.

ett fjärde sätt var att låta barnet krypa genom en garnhäva. Så har en kvinna i Höjestorp nära Maricholm ofta botat barn från skaver.

Fru Lyttherström,
Fru Åkesson, Höör.

Lytter.

Om ett barn skriker regelbundet under någon bestämd tid på dygnet, säges detta kunna avhjälpas men förutsättningen är då, att barnet har bröstet. När barnet diar och i det ögon-

blick, då det skall till att skrika, då skall någon skrämma modern. Härmed lär då barnet upphöra att skrika. Man ansåg nämligen, att barnet fått svannämnda lyte därigenom att modern blivit skrämd, då hon var bärande och just vid den tid, då barnet brukade skrika.

Naveln — då den faller av ett barn något som plägar ske då det är ungefär fem år skall denna brännas upp. Under tiden naveln brinner får fadern icke lov att kasta sitt vatten. In då kommer barnet att klunga i sängen och göra det även sen ~~sen~~ som vuxen. Märkvärdigt är, att fadern så gott som alltid brukade känna detta behov just då, varför han skulle varnas att vänta en stund. Pådant

förekommer ju än idag. Fader Far — något före det att ett barn skulle födas, gick barnmostran — jordegumma — runt omkring ett bord och läste Fader Far baklänges tre gånger.

Nils Styllerstöm, ^{hög.} ~~hög.~~ ^{hög.}
Teta sin make eller make.

Då man gick till Sängs midsommarafton, skulle man ta en "spezerill". Denne skulle man äta med hull och kär och huvudet först. Under det man åt, fick man ej säga något. Den man så brände om och som man såg i sömnen, blev ens make eller make. Far det så att man fick mjölk av honom (henne) blev man rik, svagdricka medelmättigt rik och vatten fattig.

I stället för en spezerill

kunde man ta ett ägg. Detta skulle kokas så hårt att gulan kunde tas av och dess plats fyllas med salt.

Man kunde också få veta det genom kärleksörter. Man tog två kärleksörter och satte på en ljälke. Dessa skulle föreställa en manlig och en kvinnlig individ. Om de nu väkte mot varann, så fick man den man tyckte om; annars ej.

Om någon var svartsjukt på ett älskanke par, så kunde den svartsjuke söka få tag i lite av den grus, som fästmannen trampat på. Han skulle sen bjuda henne på kaffe och lägga lite av denna grus i detta. Därefter skulle hennes hälsö till fästmannen upphöra.

En Skerson, En Kyllerstim
Hörr

Julseder. Före Lillejulafton skulle man ha gjort rent överallt; värvningen undanstökad. Vårken hade man till kläder, vadmal till kostymer; Allt slags bröd, som behövdes under julhelgen, skulle vara bakat; dricka och öl bryggat, samt grisen slaktad.

Vår och spinnrock flyttades ut under helgen och kom in först dagen efter trettondedagen. I synnerhet av hönor och ylle skulle vara färdigt även det.

Ett lass fin, vit, ren sand fick icke lov att saknas. Gärna körde man hem tång också, som lades som götsel på jorden. Efter att ha skurat golven riktigt rena, sandade och enade man dem. Till det som aldrig fick glömmas före jul, hörde gussstöpning. Detta

att stöpa gus gick till på olika sätt. Det allmänaste var följande.

Man ställde en avlång fjärding mellan två stolar. På dessa lades två stänger så, att de ligo över fjärdingen och med ett mellanrum av 8 å 10 tum. Tvärs över dessa lade man gusspetor, den gusen skulle komma att hänga på. Till veckor snodde man bomullsgarn. Varje sådan ^{snodd} ~~vecka~~ hängdes över en speta och flätades sedan samman och hänga ned mot fjärdingen. Man kunde ha 6 å 8 veckor på varje speta och en 20 å 25 spetar på stängerna. I fjärdingen kallade man först koket vatten. Därefter lades talgen i, vilken ~~smälte~~ ^{smälte} i vattnet. Sen talgen smält doppade man ner varje spetarna en efter en. Man höll på

tills man fick den önskat tjockleken på gusen.

Tid ett slags gussstöpning hade man bleckformar, dessa voro 12-15 tum långa och höga. Bredden ungefär 1 å 2 tum. I botten på bleckformen fanns det så många hål som det kunde bli antal gus. Efter att ha satt fast veckarna, som nedtills fästes i dessa hål, fyllde man bleckformen med talg. När denna stelnat tog man upp gusen.

Tvåarmade gus gjordes så, att man hängde tre veckor i en speta och hade mellan varje vecka ett visst mellanrum, men nedifrån och upp snodde man dem samman till halva längden. Sen doppades en sådan speta i den smälta talgen, ända till dess man fått det så

28. Gockt man ville ha det.

Julbak.

Sitt jul baktes grovt, fint, sursöta och vörtbröd.

Sitt vörtbröd använde man blandning av rågmjöl och vetemjöl, som smattes i deg i vört. Dessa lade man dessfröinnan koket upp med socker eller sirap och pomeransskal och dylikt. Bröden baktes såväl runda som avlånga och vägde 1 a 2 kg.

Karaktäristiskt för julen var "Skånska Limpor". Dessa baktes på följande sätt.

Den första dagen kokte man vattent, förde mjöl i vål och på kvällen arbetades degen. På morgonen nästa dag samt om kvällen arbetades den på nytt. Först på tredje dagen

29. älte man degen och bakade brödet. Testorna voro runda och vägde vanligtvis 2 kg, somliga intill 18 skilgmsd. De som voro så stora, till jul att brödet räckte ända till påske. De vackraste kakorna gömde man på, för den händelse det skulle bli ett oväntat kalas då dessa skulle användas.

Dessutom baktes vörtbröd, pepparkakor samt andra fina kakor; dessutom runda och avlånga skorpor.

Av ett par skåppor mjöl baktes ett slags särskilt grovt bröd till tiggare. Man plögade nämligen alltid 9/10 varje tiggare ett bröd och ett mindre glas.

Julafton.

Helgen ingick vid mid. dagstid till julafton.

Julbordet var stort och långt, dukades vid "meaftan". Platsernas antal skulle vara maka ejukka vid bordet — detta ej blott vid jul utan alla stora högtider. — ty man mente, att annars någon olycka skulle inträffa exempelvis dödsfall.

Först på eftermiddagen drack man kaffe. Något Senare åt man sogel, "påsagröt". Denna var kokt i en linnepåse och av korngrön och flöt i sogelspad. När den var färdig togs den ur påsen och sattes på bordet. Det överblivna stektes sen och boppades i dricka och mjölk till samman — dricksblandning.

Själva julafton drack man också då först kaffe.

Till kväll hade man fisk och potatis, stek, gröt med "mandel" i och munkar, piskgrönska samt julost. Sen alla voro mätta, läste husefadern i bibeln, gjorde några förklaringar. Kunde man, så sjöngs julepsalmer, annars läste han även dem.

Sedan breddade man julahalm på golvet. Den utgjordes av råghalm. Det skulle väl påminna om Jesu födelse i ett stall. Man låg på julhalmen och roade sig med jullekar. När man så kallit på en stund, bar man ut halmen. Den bevarades ej.

Julafton var en utklädd som jultomte, somliga med horn i pannan.

Juldagsmorgon drack

man kaffe före det man gick till kyrkan, vilket skedde vid 4-5 tiden på morgonen. Man komna från kyrkan åt man frukost. Till middag fisk man grönkål med havregryn. Man hackade mjöl i kålen som jämsning; dessutom sose. På eftermiddagen drack man kaffe och till kväll fisk man smör och bröd och pålägg.

Måndag jul var frukosten ungefärligen lika med juldagens. Till middag däremot hade man smörvård fisk med potatis, samt gröt med "mantel" och mjölk. Kvällvarden var vanlig.

De högtidsdagar under helgen hade man regelbundet kål. Nyårsdagen

och trettonsdagen samma mat, nämligen fisk, kål gröt. Man undvek ingen särskild mat.

Kål och gröna bönor samt långkål, vilken både kunde kokas och stekas, hade man i beredskap för främande. Till all gröt rimmade man.

Lekar. "Pregte Bissa" — en i Sinder skulle ha bundit för ögonen. På golvet hade man en sandhög, i denna hade man ställt ett Guss. Och detta var tänt. Den som nu hade bundit för ögonen, skulle försöka att med ryggen vända mot Guset och med en käpp mellan bena "prega" till Guset, så att det

släcktes.

Trä och trä i taket bundo för ögonen på varandra, lade sig på golvet och hade var sin handduk och en benut för ena ändan. Med dessa skulle de försöka slå till varandra.

I taket hade man hängt upp fina kronor av kulört popper.

Nötter användes i första hand till lek. Man "nöttrade". Frågor utda eller gjänt. — "Min so junnar i skogen, min me hur många grisar har hon?"

I nästan alla fönster satte man två ljus. Dessa tändes Julafton och tidigt juldagsmorgon, alltid före det man gick till julottan. Man släckte dem, när det

brändes dagas. Om något Gas släcktes av sig självt, innan det var nerbrunnet ansåg man det innebära, att någon i familjen snart komme att dö.

På gården hade man stänger, på vilka man satte upp sädeskävar. Dessa kunde också sättas i träden — alltid nära invid borrhuset.

Kad husdjuren angår, så fingo de i regel mer och godare mat.

Beträffande Gjästefolket, så fick det var och en var sin kaka bröd av varje sort, nämligen grovt sur-sött och sött. Det senare vägde minst. Bröden fingo de ta med sig hem, sälja eller ge bort.

På det stora matbordet

stod på mitten ett träfat
med tre träskålar, den
ena över den andra med
ett gott mellaurum mellan om-
ge skåb. Skålarna voro stö-
ra och till formen som tallri-
kar. De sutto fast på en
rund stång, som gick mitt
igenom alla tre och ned-
till var fastgjord på ett
slags träfot. Ett sådant fot
kallades "saltmatafad". På
den nedersta skålen låg sm-
kruudet med äpple i munnen.
På de andra två lades kött,
fläsk och korv. Av det, som
lagts upp på "saltmatafadet",
fick var och en skära och ta
till sig vad han ville ha. Kniv
och gaffel lade man inte på,
utan fick var och en ta sin.
En det var sed, att när man
gick på kalas eller annars

bjudningar, ta kniv och gaffel
till sig — Sked tog man ej
med. När det gällde att äta
gröt, behövde man den ej, em-
denna skars i bitar och äts
med fingrarna. På juldölet
sparades det aldrig. Churu man
snapsade lite för jämt under
hela lälgen. På då: man åt fisk
och gröt "trattade" man begär-
ligt i sig spirit. Brännvinet
bryggde man i allmänhet själv,
och boppade brödet däri.

Larsel tog man såväl
vid jul som nyår för att se
vad det kommande året skulle
bära i sitt sköte. Tid fis-
keläge hade man särskilt in-
tresse för hur fisket och vä-
derleken komme att bli.

Ärsgång är bekant
men icke mer.

Nyårsmyt — då spögs

nyårspsalmer. då det var klart, så månen lyfte fram, tittade man på den, under tiden man öppnade den psalmbok, man hade i handen. För innehålllet i den psalm, ögat föll på, kunde man se hur dens liv skulle bli det kommande året, vilken man tänkt på, när man såg på månen — d. v. s. om han skulle gå glädje eller sorg.

Tid fastlagstid pågick man risa varandra i akt och mening, att man skulle bli snäll; björkis användes.

Spökehistorier.

Under hela jan-
len berättade man gärna om
spöken, tomtar, troll maror,
varulvar.

Fru Paulina Johansson
mor hade rest till Lands-

krona. Hennes barn skulle under
tiden vara hos mormodern.
Alla tre barnen putto och
lekta på golvet, mormor
själv satte och spann, — var
mycket gudfruktig och hade all-

tid en gammal bönebok
vid sin sida. Rätt vad det
var fingo barnen. Se en man
som stått sig utanför fönst-
ret. De skrek till mor-
mor: "Släpp in mannen! Det
skulle va poligt, om han kom
in." Mormor tittade lång-
samt mot fönstret, tog sen
fram sin bönebok, slog upp
den och läste något därur.
Sen vände hon sig mot
fönstret igen och sa: "Gå
bort och lägg dig och säto
märk då du är, så skall
du imorgon komma i kris-
ten jord." Bynen försvann.

Hästa dag gick mormor tillsammans med fjärkingsmannen i byn ned till stranden. Då de set omkring en stund, fingo de syn på en kappsom stod nedstucken i tungen. Mormor fick genast klart för sig, att här måste den mannen vara. Mycket rikteligt låg han där. Han var klädd som han syns i fönstret — bl. a. i smälänningsträskor. De togo upp honom, hjälptes åt att bära honom till Karups kyrkogård där han begravs.

Med denna syn, att karlen visat sig utanför fönstret, ville man förstå, att han önskade komma i kristen jord.

Man brukade aldrig göra något för att skydda sig

mot spöken.

Lut — då gick man utklädd som "neptunapigan", för omkring och dansade med alla på varje ställe. Överallt skulle det bjudas på dessa neptunapigan, vilket gjorde, att de överändels voro "smekfulla" om kvällen.

Grutnatten — några hade då klätt ut sig och skulle spela rollen av de tre vise männen. De hade ett barn med sig, vilket skulle föreställa Jesus-barnet. Sjungande gingo de sin väg fram. Orden lodo:

"Herodes är kommen för att mörda!
Skynda, skynda härifrån."

Med hela uppteget avsåg

man blott detta, att bli lynden på mat och förfärringar, samt få så många jängar som möjligt.

Under julen skickades skämtsamma presenter, exempelvis vedtrå, dockor, grötter, gjorda av potatis, vispar, förfärrigade av småpinnar.

En möllebräug, som var mycket glad för mjölgrot, hade gett en fliska en levande fågel i en ask. Honom spelade man sedan ett spel igen. Man gjorde en docka, en visp och en gröta av en potatis, lade in det i ett paket och skickade honom det.

Utåfrå hade man skrivit:

"Jag kommer här en liten Ljånstfliska. Jag liten är

men likväl min plikt uppfyller. Jag vispen har och grötan klar, blott du nu mjölet har."

Man brukade också kasta eller bära in presenter. Husets folk satte efter den som kastat in dem för att få tag i honom och ha honom som gäst under julen.

Utåfrå gärdarna sköt man in helgen. Fjettorude dag jul d. v. s. Knut, då kördes julen ut.

Stund jullekar märktes olika slags pantlekar.

En var sådan, att man skulle gå och ställa sig vid en dörr med avsikt att vänta mot dörren. Pannan skulle man gnida upp och ner mot dörren. Andra skulle sedan ställa sig bakom -

-- Sen skulle den som
stod vid dörren ha så många
kysar som han hade per-
soner bakom sig. Självt skul-
le han utse den flicka, som
skulle ge honom den alla.

Fria på narri.

Det gick så till,
att pojkar och flickor voro
i var sin rum. Pojkarna
kommo sinsemellan överens
om, vilken flicka var och en
av dem skulle ha. Därefter fingo
flickorna komma in till ge-
rarna och varje flicka skul-
le falla på knä för den poj-
ke, hon trodde valde henne.
Så gräffade hon på pått, fick
hon stanna inne, annars fick
hon gå ut och in till lys-
kan stod henne bi.

Brygga dricka - man köpte
malt, malde och syftade det.
Med det senare fristod man
att slå kallt vatten på
maltet i ett kar, så att det
blev fuktigt. Sen höjde
man läckan över och det
fick stå så under natten.
Dagen därpå kokte man
vatten och hällde på. Det
var på morgonen. På förmiddagen
det om för att ej rurna.
I ett annat kar la-
des skallad kalur och curis-
- rösten -. Allt som fanns i
det föra karet, öste man nu
över i detta. Efter att ha lä-
tit det stå något, lät man
det rinna av i ett tredje
kar. Socker, sviskon och po-
meransskal koktes samman
och hälldes i.

Barnsäng.

Man ansåg, att lättare barnsäng kunde fås genom att den havande kröp genom en fölakammr. På två stakar spände man ut den hinna, som ett fjöl varit onslutet av. Genom denna skulle hon krypa. Hinnan måste spännas ut gånst, ty torkade den innan, kunde den ej användas. Den skulle helst genomkrypas, medan den var färsk. Flera kvinnor kunde använda samma.

Blev en havande kvinna skräm, skulle hon taga sig i ryggen med händerna, aldrig i ansiktet, emär det då lätt kunde hända, att det, som orsakat hennes

skrämsel kom att avtecknas där. Ej heller fick hon lo att dricka kallt vatten.

"Studaännen." — en slennigt, farmliknande djur, som finns i vatten. Då Pauline Steffansson en gång varit ute och fiskat, kommit i land och stoppade fisken av nätet, påkade han, då han skulle kasta "studaännen" bort, träffa en havande kvinna i huvudet. När barnet fötts, hade det början till studaännen på hjässan. Det var liksom en knutformig upphöjning, som det ständigt flöt ur.

Då barnet en gång diade — det var ungefär ett halft år gammalt —

kom fru Johansson in i rummet. Hon hade då med sig en "studsänne". Deuna kastade hon mot det bröst barnet diade. Modern visste ingenting om det och blev mycket förskräckt. Men kramade fru Johansson något vatten ur "studsännen" och lät några droppar rinna på det bröst hos modern, barnet diade, så att detta fick något av det vattnet. i sig. Men tog hon några droppar och gned mot märket i barnets hud. Detsamma gjorda fiskeu gned hon mot märket. På tredje dagen blev barnet helt vitt detta sitt lyte.

För lyten var barnet fostret mest mottagligt under första femte och sista månaden.

Modern fick ej dricka ur någon flaska; barnet blev då drunkare.

Modern fick ej heller gå över en haluviska. Man ansåg då att barnet fick mask i viskevis.

Inträffade det likväl att barnet fick mask. Då tiggde modern mjölk av några antal kvinnor. Med deuna skurade hon fyra hörnor av ett bord. Men fick barnet av deuna mjölk och blev så fri från masken.

Fantig mat fick hon äta och utföra vanligt.

arbete.

Var hon borta fick hon ej ta något, exempelvis frukost, utan att vara bjuden. Barnet ansågs då komma att snatta - mot sin vilja.

Ogift kvinna, som var havande, föraktades djupt.

Det var sed att, om den som snattat, erlappades, skulle stå i kyrkan och prästen där inför allt folk strängeligen förmana henne. Detta var att skrif-
tas.

En havande kvinna som hade svårt att bli förlöst - för hennes påskning skickade man efter en

viss gumma. Den havande kvinnan låg i sängen, den andra faller på knä invid, lägger ^{händerna} på den andras knä och säger, att hon skilt vissa djur - någon pradda eller frö - och slutade med: "Nu i Guds namn snart förlöst."

Förlossningen skedde inom en kvart.

Såväl före som under och genast efter förlossningen skulle mannen alltid vara hemma.

Efterbörd och navelsträng skulle man alltid bränna upp.

Segerhova - barnet har en mössa av tunnt skinn

öfver hela kundsnet, då det
födes; Soudliga kunna ha
segerkrura öfver hela kropp-
pen. den kan bevaras.
Barn, födda med segerkru-
ra, önskas ha tur med sig
i livet.

Missfall - kan förör-
pakas genom lyftning och
för mycket och strängt ar-
bete.

Går en karande kvin-
na öfver sin tid skall hon
gå till ett föd. med sig skall
hon ha hö i sitt förkläde
och låta fölet äta detta där-
ur.

Opfullgånget foster, vid
missfall, begrav man.
En karande kvinna,

som före föde det att förlöst-
ningstiden är inne, hos hen-
ne lägger man i kistan,
linne till barnet. Skade
man glömt detta, gick hon
igen.

Så berättas om en,
som visade sig för sin sys-
terdotter. Deuna skötte hem-
met för hennes man.
Systerdottern gick ut på
kyrkogården och grävde ner
linne till barnet. Därefter
visade modern sig aldrig mer.

Quara - en feminin
varelse, som om natten
kommer till en person, läg-
ger sig på hans bröst och
håller på att kräva honom.
Hon kommer in genom
något hål t. ex. nyckelhål,
springa i en vägg. Kan

man finna vilket hål, hon kommit in genom, stoppa till det, så kan hon icke komma ut utan förvandlas till människa. Är hon förut bekant, känner man igen henne.

Varulv.

En mandig individ som på tre ben och i djmskepnad kommer till en kvinna, som är i ett sådelsess och river sönder hennes kjol. Hon tänker på en viss person, kallar honom vid namn och skriker: "Gå bort med dig!"

I samma stund förvandlas varulven till just denne person. Detta endast därför att personen i fråga hade blivit varulv.

En man, som varje natt plågades av en mara, hade någon, som vakade vid hans säng. Just då maran kom in genom nyckelhålet såg han henne. Han skyndade på och satte en kork i detta. Maran kunde inte komma ut. Hon förvandlades genast till en kvinna, som var klädd i linnet endast och genast igenkändes. Detta har hänt i Malmo.

Modern säges vara skuld till maran och varulven.

Spökehistorier.

I Forckow har följande händelser inträffat.

En barnflicka som
var hos en familj Romare, vil-
ken ägde en större gård,
sade till ~~ägaren~~ arrenda-
torn: "Gå med mig ut. Jag
är så mörkerblind." Hon frå-
gade vad klockan kunde vara.
Hustrun svarar; "Halv tre un-
gefär." — Barnflickan gick
ut men kom strax in igen.
Fru Johanson sade, det hörs
som om där gick ned nå-
gon vid gaveln. Hon såg
med det nakna till sin man
och barnflickan att, de
kunde gå ut i stallet
och titta efter vad där
var, ty även därifrån hör-
des ett tydligt larm. Man
tittade på klockan. Den
var tolv i stället för
halv tre. Man gick ut
och såg efter men inget

var sig hördes eller syntes
i stallet. Täl inkomna,
hördes det som om en vagn
kom körande in på gården.
Hennes man låtsade som
om han ingenting hörde.
"Hör Du nå jätte Andreas!"
— "Så lilla nämligen hen-
nes man —" hur hästarna
stampa och skrapa med
hovarna." — "Det är ingenting
att fråga efter. Blev Du
bara liggande!" Ty han
visste, att det var vid den
na tid, som det brukade
spöka. I ett nu hörde
man husken springa upp-
för trappan och slå tre
kraftiga slag på dörren.
Pigan blev rädd och skall
genom köket springa in
till dem. I köket tyckte
hon sig se ett ljust ljus,

Som gick i riktning mot
den örr, som ledde äga-
rens eget rum, nämligen
Romare.

En annan natt kom
mer en skjuts på den
väg, som leder förbi går-
den. Hästarna stanna och
vilja icke gå vidare. Kus-
ken försöker men förgäves.
Han tittar åt sidan och
tycker hela gården står i
ljusan låga. Utan att veta
ordet av går han tre re-
jolar, ser sig omkring
men ingen synes. Går
ner och spänner hästar-
na ifrån och tog så hem-
igen. Han blir strax sjuk
och icke länge därefter
dör han.

En barnsängskvinna
gick ej gå ut före kyrk-
tagningen. Om hon kom in
på ett ställe, tog man nå-
got käll, som fanns till
handa och slog henne med
i bakdelen. En annars kom
man att slå sönder så myg-
ket som kunde slås i söcker
i huset.

När modern kom
hem efter kyrktagningen skul-
le hon lägga av sig ytterklä-
derna, som jämte boken skulle
läggas på barnet.

Barnsängsgröt — det var
risgröt, pannkakor till barn-
föderskan.

Barnet badades strax
efter födelsen. Badvattnet slops

i samma lära, som man
gjort för blodet från modern-
de första jorton barna.
Minst en gång i veckan skul-
le barnet baskas. Vattuet skul-
le vara gummigt.

Barnets kläder fick ej
hänga ute efter det sol gått
ner.

Slog man ut blodet från
modern på marken och nå-
got gjut händelseris fick nos
på det och kom dit och för-
de blev modern konstlig.

Barnsvepsring — man la-
de en pudra, lister, manteln
blyan och barnet på bordet.
Man svepte så barnet och
pöjade upp vid amlarna.
Armarne lades raka längs
sidorna och kindades så fast.

Ingen annan än mo-
dern själv fick första gången
sköta om barnets naglar.
Hon fick då ej skära eller
klippa utan skulle bita
av dem.

Så ofta man tagit
barnet av sängen. skulle
pudran genast läggas över.
Annars fick barnet ingen
ro.

Om man hade varit upp-
satt, så fände det att om en
person kom in, så man såg
och värde, kunde omöjlig-
göra fortsatt väring genom
att blott se på väven och vä-
versten. Man stack stickor
mellan trådarna och trodde,
att man därigenom skulle
kunna låta styrs på dem.

Det misslyckades.

Då en kvinna vid ett tillfälle kom in så gick en 20 å 30 trädar Sönder. Och så skedde för var gång hon kom in. Inget annat var att göra än att lösa upp alla knutor, som höll de olika delarna fast och binda om dem på nytt. Så blev det bra och man kunde fortsätta väva.

(En mor hade hällt mjölk i en mugg och lagt brödbitar i. Detta skulle barnet ha. Medan brödbitarna blöttes ut i mjölken, gick modern ut. Då hon kom in var muggen tom och barnet skrek. Det ville ha mer. Omöjligt, tänkte mor, att barnet kan ha ätit allt detta och skrika för mer. Det måste

ha varit snu vättar — dvärg. typer — framme och ätit upp det.

En gång frågade vättar några personer, om de ville kustna deras barn.)

Dop.

Gudmodern tar barnet och läser över det. Vid själva döpselakten uppsrepas gud modern alla de ord, prästen läser. Med detta menar man, att barnet skall få lära att fatta. Gudmor till första barnet är alltid faderns mor. Barnet får namn efter levande personer inom släkten, ju närmare, dess bättre.

Dopvattnet — det gömsdes och barnet skulle kvävas i detta, men iske för

än sol gått ner. Barnet blev
då snällt och skulle icke få
några mer. Man kunde
också gömma doprättet
någon tid och använda det
som medel mot sjukdomar.

Skrek ett barn mycket
under dopet, ansåg man att
det skulle bli en god sånga-
re.

Lyften — man ansåg mo-
dern vara orsak till dem,
t. ex genom skrämsel, när-
varo vid slakt etc.

Efter hemkomsten från
dopet lade gudmodern
barnet i vaggan. Det skulle
sova i hela stansen.
Desuntom lade hon psalm-
boken på eller hos barnet

i vaggan.

Lyften — de kunna botas
endast genom att upprepa
det, varigenom en gång bli-
vit skrämd och barnet där-
igenom fått lyte.

En grise — han var son
till Ludvig Romare — hade
då han föddes två päron-
liknande köttbildningar i
ena örat. Det ena kunde
tas bort, det andra blev
 kvar. Detta hade tillgätt
så, att då modern var ute
i trädgården och gick bland
fruktträderna två päron ha-
de fallit ner på hennes
öra. Hon hade blivit rädd
och barnet fick dessa av-
bildningar.

Fallandesot — anses också

orsakat av skrämsel

Fadern - super han
går barnet alltid något
lyte.

Vårtor - när en ha-
vande kvinna koker gröt,
och det stänker upp från
hennes händer och hon då
grider sig om händerna,
så går barnet vårtor.

Lyten - på många
veckor, som modern går
med förtest, innan hon blir
skrämd av något, så många
år kunde det också dröja
innan det visade sig, om
barnet får något lyte ge-
nom denna skrämsel.

Fäldsmärke - det

är om modern tar sig i
ansiktet, då hon blir rädd
för någonting.

Harmunthet - modern
skall ha set en skjutten ha-
pe, blivit rädd och tätt sig
vid munnen.

Skriklyte - på något
påt har modern skrämts
innan barnet föddes. Det
potas därifrån på så sätt, att
modern skrämmas på nytt,
då barnet har bröstet.

Barnet användes års-
gammalt eller då det är 15
månader. Det går naturligt-
vis ej så lätt. Olika medel
går användas, välbekant
är att sitta ättika eller
sot på bröstet.

Barn, som en gång av-
vants med att dia, och bär-
ja på nyta igen, sägas ha
"onda ögon".

Att gå - det fick bar-
net lära sig gälv i gärlig-
aste män. Det kunde också
lära sig att gå i en
p. k. gångstol. I denna
var det hål för benen, så
att de nådde precis ner
till golvet med fötterna.

Föstra - i denna ingick
skrämsel. Barnet skrämdes
för brunnstjärningen, brunn-
gubben, Solaren, Späken, sto-
pa hundar, polisen o. s. v.

Leksaker - de voro
mestadels leumagjorda.

Knivarna - de fingo ej
ligga på bordet om kvällar-
na, sen maten var avdu-
kad.

Bok - om en sådan
föll på golvet, skulle den
genast tas upp igen och
kysas.

Brödbit - föll en
sådan på golvet, skulle
också den tas upp och
kysas.

Hälsning - barnen
skulle då de hälsade på
de äldre, kyssa dem på
handen.

Jens - detta namn
uttalade man aldrig nå-
gonsin värdslöst utan vä-
digt och nej eller bocka-
de, då man nämnde detta namn.

Slakt.

För gårdar brukade man i regel slakta i oktober. Detta var nämligen slaktinåden, "Husare", som hade en gris, slaktade denna gärna först i december.

I större samhällen fanns det gärna en person, som gick omkring och slaktade till folk.

Rackaren — även en sådan ~~han~~ drog omkring. Han fick aldrig slakta grisar. Men slaktade hästar, kor, hundar, katter. För betalning fick han för varje gång. Han var djupt föraktad, man ville aldrig att barnen skulle komma i beröring med honom, em

man ansåg, att han hade ett dåligt inflytande på dem.

Självdöda — Gjur användes för att man fläddes dem förstas och sålde skinn till garvaren, men det övriga grävdes ner.

Harande kvinna — hon fick ej vara med, då en gris, ett får eller en kalv släcks. Lika litet som då en häst eller ko slogs ner. Hon kunde då lätt bli skrämmd och barnet få lyte. Aldrig fick hon ta emot "vådan" d. v. s. blodet.

Blodet — då grisen släcks, höll man en spann neder, som blodet skulle

rinna i. I denna hade man mjöl och vispade så om-
spring i spannen. Då det
svalnat något, slade man
det, lake vissa kryddor i
och öste det i tarmarna
med tillhjälp av ett horn.
Sen lake man dessa i ko-
kanne vatten och fick så
koka tills de hade en viss
fasthet. Detta undersökte
man med en stumpsticka
eller visp. Blodkarren koka-
tes samma dag, grisen
slaktas.

Pölseprälaren — också
kallad mitten, det är en
köttrevell, som kan vara
en 10-15 cm lång. Denna
pades i qvinten för att
prälaren ej skulle spricka
sönder, när den koktes.

Före slaktningen
skulle djuren svalta en dag
eller så. Fatten fingo de för-
stås så mycket de ville
ha. Då utan slaktade dem,
fick man ej önska dem, an-
råg då att de blevo mer
seglivade och pinades läng-
re.

Kor och får tumma-
de man så mycket som
möjligt.

Leben — då den, som
icke kunde finna leben
och skära rätt, om honom
sade man: "Fad du är dum,
som inte kan skära!"

Mjölgröt — en fliska,
som inte kunde koka gröt,
utan där blev klumpar i

till henne sade man: "Fad-
dum du är! Du kan inte
gifta dej!"

Pumpdrag - ett slags
aprilnareri. Pumpdrag fanns
nåmligen ej. Det gick så till,
att man skrev några rader
till en bekant, kuvertade det
och skickade det med den
person, som man ville skulle
bli gjord till nar. Då bre-
vet kom till dens adressat,
öppnade denne det, läste det,
skrev något till, stoppade in
det i ett nytt kuvert och
skickade så narren åstad
till en annan person.
Denne gjorde på samma
sätt som föregående. Så kom-
de det upprepade gånger efter
annan. Narren kunde så
komma åt gå flera mil

räknat från utgångspunkten,
här man sen tyckte, att han
traskat nog, adresserade man
brevet till den person, för vars
skulld han gått eller i vars
tjänst han var. Och så hem-
kommen trodde han sig ha
skaffat "pumpdraget". —
Vilket han naturligtvis också
hade. På den lapp, som låg
i kuvertet var skrivet,
"Skriv på och låt narren
gå."

Fid släkten kastade man
hört den del av hjärtat, som
kallades den krusiga - bar-
net kunde annars lätt få
byta.

Tungband — Sådant
kunde barnet få för den
händelse modern åt tungan

Juni-
nov

L.

av något djur, i synnerhet
ficktungor.

För hornen gjorde
man skepar, gafflar samt
använde dem som hängare.

Körtlar - de användes
icke till någon mat utan
smältes och det smälta kal-
lades syrefett. Detta använde
man på ån smörja selor
och göra skodon med.

Blodet - det använ-
des till blodkorv, pudding,
blodbröd, blodkakor. Dessa
senare voro som knäcke-
bröd, torkade på spjut-
aktiga pinnar, som sutto
fast över spisen. Då de
skulle användas som mat,
doppade man dem först i

koka i vatten, stekte dem
sedan på järn.

Korv - medister-
korv, medurst, ~~ta~~ långkorv,
potatiskorv, leverkorv och le-
verkaka.

Borsten - i synner-
het den som satt på ryggen
var det, som man använde
till skäggborstar.

Tagel - med den stop-
pade man madrasser, möb-
ler, samt använde till tagel-
kransar. De äro sådana, som
läggas under bokträn på
salar.

Gallan - denna tog
man vara på från gris-
slakten och använde som me-

del mot frost.

Blåsan - denna gjordes ren och användes som brännvinsbehållare, till att smuggla sådant övers från Danmark.

Färmar - även sådana kunde användas för samma ändamål som blåsan.

Lök - användes till flakttmat; helst skulle löken vara hemmaräckt. Den stektes i smör och användes till blodkorv.

Hindarna - skickades till garvning. Fårskinnet - de bejddes och användes ofta till

fårskinuspåsar.

Slaktgillen - då var stekta potatis en regel. Slaktaren skulle vara med.

Smakbitar - skickades till grannarna. Ända till en fjärdedel av grisens kunde så delas ut.

Köttet kunde ätas samma dag, bjuret slaktats. Lever och sylta koktes samma dag, slakten förliggau.

32 ben funnos i Svinfoten.

Mårten - då hade man gås eller anka, höns eller grisstek.

Pengar.

Grytor - i en gryta hade en gammal man gömt 2000 kr. Över pengarna hade han lagt aska och lite najschanda skräp. Han dog. Det blev auktion. En fattig man köpte den för 25 öre.

Pengar gömdes även i ugnar och sängar, syddes in i kjolar och överoskar.

Nyårsdagen - på den skulle man icke ge ut pengar. Då fick man bara utgifter året ut.

Nystan - hos en gammal kvinna, som såu, fann man bland hennes kläder.

en kista, som var full med nystan. Dessa voro gjorda av gamla lasar och trasor, som klippts i långa smala remsor. Man skulle använda dem till att väva mattor av. I dessa nystan hade hon sytt in pengar. Hon hade börjat med en ännu skilling och slutat med en specier. Det sammanlagda beloppet uppgick till 600 kr.

"Det orätt kommer, orätt går!"
"Orätt kommet, lät för gånget."

Drömmar - drömmar man om pengar, kommer man att få förgelse. I allmänhet sattu man stark

tilltro till drömmar. Drömböckes fanns lite var stans.

Lyckopengar - då man fann en sådan, tog man och kramade den i handen; gjorde den sedan, antingen i sin börs eller i en rundangömd liten vä.

Göranissen - han säges ha kommit till vissa hem under natten med pengar.

En gammal gudfraktig gumma berättar, att hon och hennes syster voro på väg till Söderingboen med Svärnader. Det regnade och hört. De mötte en gubbe och frågade honom,

om de kunde få ställa hästarna in på hans gård. De kunde ej få stå acurat än i porten. Hjälpr blevo de på vagnen. Demma lyftes än på ena hjulet, än på andra. De sågo ringen, varför de fullt och fast trodde, att de höllo i vägen för "göranisse" som skulle in i gården med pengar.

Lyktegubben - en kräll då det var mörkt gick en gammal kvinna vägen fram. Hon hade varit att finna vägen, varför hon gauska högt ropade ut: "Finns här en lyktegubbe, så kom och lys mig! Han skall så få en peng." Med ens märkte hon, att det började lysa framför henne. Hon

tog då sina vantar avigt
på för att ej bli vitad.
Ljuset gick före henne och
hon kom hem. På trap-
pan till rummet låg
hon en fyrstjärn, sprang
beröskt in och stängde
vål om sig. På morgonen
var pengarna tagen.

När man byggde
hus, lade man pengar i
grunden eller under
tröskeln.

x Då man byggde fär-
tyg, stämde man in med
ett stämjärn en peng under
masten. Detta skulle ha tur
med sig.

x Segling - då en båt
läge ut från hamn och

hissade segel, blåste eller
visslade man i piktning
mot denna båt. Detta inne-
bar att man skulle få
färlig vind.

Döda - Om gav man
pengar i kistan; antagligen
menade man att de med
dessa skulle köpa sig in
i himmelen.

Barnbop - i barnets
vaggan var man mån om
att alltid lägga pengar.
Detta skulle medföra att
barnet ej skulle komma att
räkna sådana.

Bröllop - man lät då
en talrik gå omkring vid
bordet eller borden för att
samla ihop pengar och

ge till de fattiga. Gryn-
kastade man efter brud-
paret för att det skulle
bli rikt, samt ha tur med
sig i livet.

Man grävde ner
pengar för att rike arving-
arna skulle få dem.

En nattlig vandring
kom till en gård, gick in på
logen, kröp upp på hö-
skullen och lade sig där
att sova. Han vaknade vid
det att några kommo in
på logen. Han kikade ut
och såg att dessa grävde
ner pengar. Handlingen
skedd under många cere-
monier. Han hörde dem säga
till varandra att först den,
som skaffade trä borrar

och slaktade dem, han skulle
finna pengarna. Dessa, som
grävt ner pengarna, voro de
som ägde gården. De dogo
snart. Den nye ägaren
till gården blev utfattig.
Iftes flera år kom den per-
son, som legat på höskullen
åter till denna gård. Han
fräste, hur det var och
ägaren sade att han var all-
deles utfattig. "Ja," säger den-
ne, "men det skall finnas
pengar på gården efter dess
före ägare." "Ja, men vi
kunna inte få fast i
dem," svarar han. — "Då ska
jag hjälpa Er. Jag jag har
skrift här för många år
sen och just då när penga-
rna gömdes. Jag såg, var
de gömdes och hörde, hur
de skulle kunna återfås."

Man skaffade två bockar, slaktade dem och pengarna komma åter fram.

Bloss — där tänkte man sig, att pengarna fanns.

Det berättas om en kvinna, som sätter och mjölkar, att hon ser två kittelören sticka fram ett stycke upp över jorden. Hon gick frätton hem och talade om det för sina bröder. Dessa skyndade dit, tog spadar med sig, grävde och funno en myckenhet av pengar, t.o.m. ett skinn men kitteln stod ej att finna. Under hela tiden var det tyst.

Fäderön — på natten var två slenhuggare ute

och qingo. De få ~~se~~ se en stor flat sten. Omkring denna låg en hög vackra stenar. De närmade sig och fick se något hemskt, vidunderligt, spöklikt väsen flyga upp ur stendösen. De undersökte denna men funno intet. De trodde det var förstena-de pengarna.

En Johansson var av en händelse en gång ute på samma ö. Han hade låtit berätta sig, att det under snappkanatiden grävts ner pengar här. Detta hände på 1870 eller 71. Hon är på väg ner att hjälpa skogvaktarens kor. Detta var på krällen. Det fanns ej någon slätt men hon tyckte sig se en sådan före det le — en slags grind — hon skulle

gå igenom. Hon hörde också
korna råma på långt avstånd,
fann det hela märkvärdigt,
stannade, lyssnade och såg
sig omkring. Hon blev då
varse till märka stort träd
och fick invid detta se en
våldigt tjock lång och skä-
rande vit orm, som stod
så god som käpprade längs
en sten, vars längd var $2\frac{1}{2}$
meter. Runt om vid träd-
ten var det vita stonar.

Färskräckt som hon blev, vän-
de hon om och sprang hem
allt vad tyget kunde hålla.
Hon berättade detta för dem
där hemma, de följdes så
att för att undersöka, men
med bästa vilja kunde de
ej finna stället igen. Man
stannade så vid den tron, att
det nog var förstenade pengar.

Utvandring - för att
förtjåna pengar och göra sig
fri från värdplikten.

Sången berättar att
tre kungliga barn två gossar
och en flicka hälsades kom-
mit till följande platser.
Den ene gossen till Fredriks-
hald, den andre till Grills-
lång och han hette Ernst,
flickan till Jorekov och hette
Jora. Om henne säges det, att
hon kom dit på en stor sten,
kallad Sanct Jora stenen och
detta ännu idag. Den ligger
strax invid stranden. På
den sida av stenen, som väster
uppåt finnes det en avbild-
ning av en människopp
d. v. s. en förjupning i stenen.
Sanct Jora skulle
begravas i Karup, som är

beläget en tre fjärdingväg
från Förekow. Då man var
på väg att begrava henne
blev hon helt plötsligt så tung
att det var omöjligt att få
hennes dit. För den skull be-
grovs hon blott ett litet sty-
cke från stranden. Öfver hen-
nes grav byggdes ett kaped.
Det fanns visserligen ett
par hus men byn som
Sådan har sedan vuxit upp
med hennes gravplats som
mittpunkt. Efter prinsens
döds föra har så byn fått
namnet Förekow. Till ka-
pellet utlovade man pengar,
då man var ute på jön,
och fara var i fiske.
Gjörmännen påddades.

Ömsider byggdes en
kyrka, där Sankt Jöns låg
begraven. Kyrkan blev mäte-

ta fiske och arrangerades för
36000 kronor. Man hade ut-
länat lika stort belopp.

Av okänd anledning fatta-
de det eld i kyrkan. Man såg
då det började, och hade kun-
nat släcka elden med trä-
spannar natten men den fick
lov att brinna.

Jätten Finn - han har
byggt ömskyrkan i Lund.
Han och en gammal präst ha-
de kommit överens, att jätten
skulle bygga den. Som ersät-
ning skulle han ha autingen
sol och stjärnor eller prästen
eller skulle prästen kunna
siga jätterns namn, när denne
kom på besök. Jätten hade
blott två stenar kvar i bygg-
naden och prästen väntade
honom under spanning. Han

går ut utanför Staden och
ber till Gud. Där han så
ligger i bön hör han jättein-
nan Junga — han hade näm-
ligen kommit över den
plats, där jätten ansågs bo —
"Fjort, fjort någon kom-
mer faken din!"

Min Finn, faken din,
sol och måne leka med
blodet av den tjocke prä-
sten!

Id kommer jätten och
prästen Läkar honom med
hans namn. Jätten blir
gräsligt ond och går för att
pisa ner kyrkan. Han gri-
per om en av de stora stän-
pelarna; då denna är väl
omfamnad, förvandlas jätten
till sten. Sådan finns han
att se än idag. Om kyrkan
är ej och blivit alltså rik-

tigt, färdig.

Fru Paulina Johansson - Romare,
76 år, bördig från Förekow.

Seder.

Böner — sättes på Beda- Sätt
dagen, som var i maj.

Potatis — sättes på Pro-
tentiadagen.

Lin — på Erskens-
gen.

Kreaturen — de skulle Betesgång
Rättas ut på ön mellan
12 - 20 maj.

Fiske — man började Fiske
en fiske en tisdag eller fe-

dag i augusti månad. Att
börja en annan dag ansågs
ha otur med sig.

Bad — först efter
midnatt. Vattnet skulle
helst ha "blommat".

Ohyra — man brukar
de "säga upp" dessa invåna-
re. Uppsegringen började
en torsdagkväll och fortsatte
tre torsdagkvällar å rad.
Uppsegringen skedde på kvällen,
sen familjen gick och la sig.
Så. Från steg upp igen och
gick omkring i alla rummen,
stannade inför varje möbel,
som stod i rummen och
framför varje sak som hängde
på väggarna, bugade sig och
"sade upp" herskapet på äkter
till flyttning". För sin man fick

hon ej säga. orsaken varken
före eller under tiden hon höll
på varför hon gjorde det.
Först sedan alla tre kväl-
larna var över meddelade
hon honom det hela. Glad
blev han, ty han var beredd
på att låta skicka henne
till hospital.

Läss — de ha kunnat
tala. Följande skall ha in-
träffat.

Da man trättade, slog
man 7 pannor lut över by-
kan. Da kom en lus upp
och satte sig på kanten
och sa: "Bygga e en syga,
men en askenorra e vissa
böna."

Skaver — 9 olika slags
skaver finnes.

ett barn, som har sker-
ver, låter man gå tre gånger
från fötterna uppåt mot
kuvudet på ett lik. Tys-
nad under tiden. Kunde
barnet ej tjäla gå, fick mo-
dern hjälpa det.

Himmelsker. — Före i
tiden hade man icke likvagn-
ar. Till kyrkoäiden bar man
kistan, som vilade på axlar-
na, på dem, som boro. Om
morgon som kavande kom än-
de himmeln mellan liket och
axlarna, fick barnet him-
melsker.

Från denna sker
kunde ett barn bäras på
så sätt, att det trädde un-
der en kista tre gånger,
när någon lod bars vägen
fram.

Harvspann — före so-

lens uppgång gick man ner
till havstranden. Detta skulle
göras en torsdag och två sön-
dagar eller en söndag och två
torsdagar. Man skulle då be
harvspann om lor att ta
vatten. Man ville nämligen
med detta bota sitt barn
från sker eller vilket
annat lyte det nu kunde
ha. Med detta vatten bad-
de man barnet i hemmet.
Var vattenet länt, bars det
tillbaka; tiggat då behålls
det.

Lyften. En Moder hade en
gång stött emot en fläck-
strycke. Med detsamma hade
hon tagit sig med ena han-
den på armen och pannan.
Då hon framfört barnet, hade

detta röda plidor, just på samma ställe, som modern tagit sig. Dessa kunde fås bort genom att tugga eller stjåla flöt, som man skulle gnida barnet med. Eftersom detta inte hjälpte försökte hon en annat sätt. Hon gick med barnet till en hem, där någon nyligen döda och liket fanns kvar i ett rum. Barnets lyte lät man beröras av den dödes hand. Det gick så till, att man lade den dödes hand på barnets lyte och lät den glida sakta över. Lytet gick bort så snart som ögonblickligen.

Sanket Para - Stenen —
den som finns i Forekow, sä-
ges ha färskt vatten under

sig, på ett djup av blott någ-
ra decimeter. Själva ligger ste-
nen alldeles vid havskanten.

Då det är flod, kommer den att ligga i havsvattnet. Detta färskt vatten ~~av~~ anses ha en magisk verkan. Man an-
vänder det till att ta bort fraknar med; till att få förskrädd vacker hy. In idag finnas de, som gå dit för att få färskt vatten och gnugga ögonen med. Det skall göras mid-
sommarafton. Den sol gått ner. Man plägar ^{släppa} en peng, knapp-
nål eller dylikt i den håla, man grävt upp för att få vatten; detta som betalning.

Fru Svahn, 68 år, Fore-
kow.

Een kvinna, hon leve
 än idag, hade en längre tid
 ej kunnat lägga sin arm på
 egen rygg. Hon tvättade ar-
 men med "returnerak" —
 menar förmodligen benatu-
 perad spirit — spirit. Detta
 gjorde hon morgon och kväll
 med den påföljd, läkarna till
 trots, att armen blev fullt
 återställd.

Fru Lina Nilsson, Torshov.

Peter katt släppte sten-
 biten.

Bartolomeus oväder, storm.

| Halskugg — oväder.

Mattias — då värper
 gässen de första ägget.

Fröken — står den ner
 om vintern, blir det mildt vä-
 der.

Paulusdagen — sken so-
 len denna dag så länge, att
 man kunne sabla en häst,
 fick man god skörd.

Sjussvaredagen —
 regnade det då, blev det regn
 sju veckor i sträck. Sj-
 svaredagen är den 27 Juli.

Förste Augusti — blir
 det regn då, får vi däligt
 väder under skörden.

Fröken Nanny Svahn, Tor-
 shov.

Påskabloss — den hade man
 påskaftron. Man hade skaffat
 sig en tjärtunna, dragit upp
 en och ljung samt juloekat

riskratt. Allt detta i en stor
hög satte fyr och elden stöd
i ljusan låga.

Förste maj - då dricker
man mäg i ben.

Förste april - då nar-
pas man april. Sista april
även då aprilnarri men
också sjung om ägg. Man
gick från det ena till det
andra stället och sjöng för
att få ägg och pengar.

Majsång:

"God afton, om ni hemma är.
Maj är välkommen!

Färlåt oss, om vi väcker Er
Sommaren är så givlig för
ungdommen.

Här stå vi några pillar

Maj är välkommen!
Ge oss litet och låt oss gå,
Sommaren är så givlig för
ungdommen.

Fack och tack det ska ni ha!
Maj är välkommen.
För gåvan den är ganska
bra.

Sommaren är så givlig för
ungdommen.

Ligg och ligg, du late stut!
Maj är välkommen,
På loppor och lus, di drar
Er ut.

Sommaren är så givlig för
ungdommen."

den näst sista versen slu-
tade man med, då man
fick någon gåva och ut-
slöt helt den sista. Erhöll

Man ickel någon gåva, gick
man över den näst sista
versen och klände desto
starkare i, när man sjöng
den sista.

Midsummar - Man
hade då "majträ", lång spel
och dans.

Midsummarafon -
Man kunde då på veta, vad
ynke den skulle ha, som kom-
me att bli ens äkta make.
Man tog vitan av ett höns-
ägg, lät den rinna så snart
i ett glas, medan man lät
detta bridas runt i handen,
så att vitan kom på hela gla-
sets innersida, satte det se-
dan på ett bord. Blev det
många trädar i glaset, skil-
le det föreställa mårter. Hon

fick då en tjöman. Blev det
grumligt på botten, blev
hon en bonnamora.

Sill - man skulle äta
hela sillen och börja med
huvudet. Drömde man så mör-
der natten, att någon gav
en vatten, blev man fattig;
och om mjölke blev man rik.

Innan man gick till
Sängs, skulle man tänka på
eller önska sig något, skäk-
na fönsterintorna, drömde man
så gick det i uppfyllelse.
Detto gäller endast, då man för-
sta gången ligger på ett
ställe, där man ej legat förr.

Midsummardagen plocka-
de man snöballar på träd,
Midsummarafon plockade man

en viss slags blommor, som
skulle vara lera och bota björk-
domar med.

Katt - åt han gräs.
Och det regn.

Fastlagsris togs fast
lagssöndag.

Man fick ej dansa
under fastlagen.

Julaften och juldagen
skulle man ej gå bort, men
äta så mycket man kunde,
vilket är uttryckt i följande.

Julaften och juldagen
får man äta så mycket
man vill ha,

Men ännu jul
gömmor mor ditt sul.

Lek. "Filla med påskägg"
gick till på följande sätt:
Man planterade ut många
ägg på golvet. De lägs i rad
med visst mellanrum mel-
lan varje. På något av-
stånd från äggraden ställde
man sig med en bräda i
ena handen. Den andra ändan
stötte mot golvet, den andra
höll man i vänstra handen.
Utför denna bräda lät man
sedan falla en peng eller en
mynt, det senare fick ej
vara för stort. Lyckades man
träffa ett ägg, fick man
det. Många kunde del-
taga i samma lek.

Sjunsövarärdan - då skul-
le man upp före klockan
Sju, annars dömdes Sju är på

sträcke.
Fru Svahn, Poukowi.

x Sjörädd. — det knäckte och
sprack i fartyget nattet-
tid; det kliste och slog i de
plankor, som voro upptagna
av ett fartyg, som blivit vrak.
Man duran, att påst var
orsaken här till.

x Ny skuta — hon kom
till Boston från Kina. Ute på
atlanten märkte man en
känd ^{större} i skutan. Man tida-
de sig omkring, men såg intet
som kunde ha orsakat den-
na vildsvinnas stöt. Skutan
hade inte heller sprungit
fäcke, utan kunde segla
fram till destinationsorten.
Här undersökte man henne

grundligt och fann ett horn
som gått igenom bölåggningen,
timret och kommit in i gar-
neringen, visste ej vad det
kunde vara, antog för säkert,
att det ej var något djur.

x Skepp — då de bygg-
des, lade man pengar under
varje mast. Det var sil-
verpengar, mest lade man
sådana i kölsvinet. Allt
detta för att fartyget skulle
ha lycka med sig.

x Sjöolycka — man ansåg
det möjligt att lyckan kunde
lämnas Skepp, som var på seg-
ling. Så berättas om två
skeppare, som hade en skuta
gemensamt, att de under
seglingen kände på sig, att
det kom att olyckas. Den första

hvar de kommo till, mön-
strade de av och lämnade äro-
själs skeppet. Nästa tur
ölyskades det också.

x Lingen - d. v. s. ekvator.
Da en person första gång pas-
serade denna, fanns det vis-
sa ceremonier med eller utan
vetskap måste gå igenom.
På ett eller annat sätt näm-
des han in i någon hytt
och låstes inne där. Man
pumpade en stort kar, som
stod i aktern av skeppet,
fullt med vatten. Sen tog
man ut honom, trälade
honom dunkligt i ansiktet.
Sina kläder fick han be-
hålla på, men man tjär-
de ner dem. Stället för
tvål kunde man använda
någon smörja. För han mot-

strävin, tog man i med hård
hand. Sen kastade man
honom på ryggen i vatten-
karet - allt under det mun-
siken tonade. Detta gällde
särskilt manskap som befäl.

x Fäderleksmärken - ba-
rometern tillförlitligast, kunn-
de även se på luften eller
känna på sig, hur väderet
skulle bli.

x Sjösjukan - av dålig fö-
da och dåligt vatten får
man skörbjugg. Denna
sjuka visar sig däri att
få den faller av. Den hjälp
som är att bekomma är att
se man får god mat och god
vatten.

Data - på nudda detum

var det ej bra att föreläsa
sig något särskilt.

Höda - de, som öste ut
påjön, över dem läste man.
De kastades sedan i ka-
vet.

x Spökeerier.

Strandgastar. - 2
personer gingo längs stranden.
En gäst kom på vägen
och skrek. Om man då kunde
sätta något stål mellan sig
själv och gästen, förde han
en rick. Mannen tog upp
sin pennkniv, höll den bak
om sin egen bygg, med den
andra handen födde han sin
framför sig. Således ble-
vo både han och hon bidd-
ade och gästen försvann.

En kväll hade man iakt-
tagit en Karl utanför en för-
ster. De, som voro inne i
rummet, såg högt, så han
kunde höra det: "Gå och lägg
dig, men sätt en märke på
du är, och du skall i morgon
komma i kristen jord."
Förigt på morgnen gick
man ut att leta efter honom,
gick igen på en kapp, gick
dit och undersöker och
finner mannen. Han hade
kräskor på sig, klädd i
grå kläder, rund hatt på
huvudet - detta ett vittnes-
börd om att det var sam-
me Karl, som på kvällen
stätt vid förstret. Man
tog och begrav honom på
kyrkogården.

x Sejlen - då de hissa-

des gånge visor.

Spöke - när man
säg ett sädant, skulle man
vara blygt, annars blev man
sjukt.

Ragg, nyktan - hitto-
de man sädant, skulle man
spöka tre gånger, innan
man tog upp det, blev an-
nars sjukt.

Otur - vissa perso-
ner ha sådan.

Tur - en fänd svart-
sticka trädde man genom en
maska tre gånger på en
näring för att jätten skulle
kunna följa bort turen.
Små barn skulle
klunga på näringen. Detta

hade tur med sig.

Om man haft otur
en längre tid vid fiske eller
segling, sköt man i båten
för att få tur.

Segling - alla som
jute seglat förbi "Kulla-
näsan", Gibraltar eller
andra näs skulle bjuda
på något starkt öl- eller
vin punch. Man hade då
en liten festlighet. Det var
ej blott måriskap utan
även befäl. Detta kalla-
des att höra.

Rhever - Fru Johnson
ansåg att hennes ena barn
gick sådan, genom att hon
brukat byta brännesträ-
cke sitt knä, innan barnet

blev fäst.
Herr och fru Johansson,
Jurekow.

Ryggvärk — en gubbe, som
haft ryggvärk mycket länge,
botades på följande sätt.
En mor som gått tvillingar
trampade honom på ryggen,
och sade samtidigt: "Jag har
burit mycket mer än du,
Jag har burit 3 lungor, 3
hjärtan och 3 tungor inom kyr-
kostören."

"Makalea" — med det
förstås man, att en person
inte har någon aptit.
Det botades på så sätt, att
alla leder mättes upp.

Trettonafton — då

kläckte några ut sig och skulle
föreställa de vise männen.
De togo ett barn med sig, det
skulle föreställa Jesus. Bl. a
sjöng man:

"Maria gick sig åt
vägen fram,
Där mötte hon en gam-
mal man,
Har du inte sett Jesus
här
Sonen min och den
helige And'."

Detta var den första versen,
de sjöng, när de kommo
trettonafton.

Klarsande — i va-
ket tillstånd såg fru Johans-
son en gång sin far kom-
ma hem. Han hade varit i
Köpenhamn. Då han kom

till Helsingborg, att en plats
inom lotverket var ledig
i Malmö. Han reste genast
dit och kom följaktligen ej
hem på fört bestämd tid.
Hemma blevo de oroliga
för att han förolyckats på
något sätt. De ville resa
till Helsingborg för att för-
höra sig. Just då de hällor
på att göra sig i ordning
för resan - det var mitt på
dagen och fru Johansson
gick på sitt arbete - just
då såg hon sin far komma
på vägen från Grevie till
Förelöv. Han sade då till dem,
att de inte skulle resa, ty
far är på väg hem.
Omedelbart togo de i väg.
Komna ett stycke på väg
mot Grevie möta de honom.

Flera gånger har fru
Johansson drömt om händel-
ser, som likat i framtiden.
Hon.

En ångbåt kommer in
till Hamna skär, såsom fru
J. hade drömt. ---

En annan gång hade
hon i drömmen sett fyra
vrak på en gång - vrak i
följd av snöljöcker. På mor-
nongen följande dag låg det
verkligen fyra vrak.

* Pjöräen - ett djur som
sätter sig på masten;
Ansågs som förbud till
olycka eller bärquing.

Svunddrömmar.

Det var en gam-
mal ungkarl, som alltid

Råg syner. Från sjökaptenen
 var alltid ovänner. Ung-
 karlen bodde i vid kyrko-
 gården. En natt såg han i
 sömnen, huru dessa kap-
 tener sloges inne på kyr-
 kogården. Så hade också
 skett.

En annan gång dröm-
 de han att det skepp, hans
 bror förde, förläste. Han
 var kapten. Ungkarlen gick
 då till sin svägerska och
 talte om det. "Men din
 man är den ende, som har
 påddats." Kaptenen kom
 också hem.

Från Paulina Johansson-
 Romare, Jönköping.

Från J.-P. drömde om
 en båt, som stötte på en
 sten och förläste. Sam-

tidigt såg hon kaptenen
 stå vid två blibärbuskar.
 Han gick också under. På
 morgonen erinrade hon sig
 drömmen, gick till kaptenens
 hem och fann mycket rike-
 tigt där två blibärbus-
 skar. Hon meddelade, vad
 hon sett i drömmen, vilket
 sedan bekräftades.

Från Paulina Johansson-
 Romare, Jönköping.

Rån — förekommer i tim-
 mer, som hör till skutor

Ryggrätk - betas genom
 att en mor, som föt trilling-
 ar trampade med höger fot
 på dens rygg, som var gink.
 Hon sade: jag har blivit tre
 lungor, tre byhåtar och tre

tungor inom kyrkodöken."

"Madalea" — man mål-
te personen med band i
alla leder. Därefter skulle
han gå och sätta sig på W.C.
och äta tre tuggor bröd.
Genom denna kur ansågs
han botad.

Gastar — en sådan kom skri-
kanke efter två personer.
Den ene tog upp en penn-
kniv och höll den på
ryggen. Så voro de feda-
de för gästen.

Kristen jord — en gräkläck
man, som vid ett tillfälle
syns vid ett fönster, kitta-
des nästa dag i tången.
Den kapp stod vid hans
sida. Man tror, att det

var en sådan, som "gick igen",
önskanse att bli begravd
på kyrkogården.

Födelsemärke — Fru Kullen-
berg hade fått en droppe
blod på pannan. Hon tog
den och satte den på ryggen.
Då barnet föddes, hade det
en röd fläck på msta-
rande ställe på ryggen. Han
är nu över 20 år och denna
röda fläck blir större och
större.

En havande kvinna
satt och stickade strumpor.
Hon tappade nystat. En
person tog upp det och kas-
tade det till henne. Hon
fick det mellan bröstet.
Då barnet föts, hade det
något, som liknade ett

nyta på samma ställe.
Barnmorskan skär bort det.

Mus — en fader hade fångat en liten mus, höll den i sin hand, svängde den och påkade kaståden i ansiktet, på sin hustru, som var havande. Den träffade henne över högra ögat. Då barnet föts, hade det en musartad form över samma öga.

"Kistenebler" — det är blåsvarta finnar eller knaggar, som åstadkommas af en eller modern som har varit sutit på en kista och äter. Då barnet föts har det "kistenebler". Man tar det bort och lägger det före soluppgången

i en kista. Modern sitter vid kistan och äter tre tuggor. Det skall göras tre gånger å rak med början en torsdag; sedan söndagen därpå och följande torsdag. Man kan också börja på söndagen sedan torsdagen och så söndagen, på har "kistenebler" försvunnit.

Älvabloss — ett slags röda knutor. En fru Fritzell, som hade älvabloss, påbjöd en klok zubbe. Han skär sig själv ett kejs i ringfingeret. Med det blod han fick där, skrev han ett femuddakors på tre ställen på hennes bröst.

 femuddakors.

Utslaget försvann.

Tetteskal — kanske det samma
som bältros. Fru Kullenberg
hade det. Man kallade osild
mjölk i alla fyra hörnen
i rummet och sade: "Tetta,
Tatta ge mig min hälsa
igen, så ska vi få söt
mjölk att dricka." Tette-
skalen gick bort.

Djurnim — yttrar sig i
stora svullnader på kin-
derna. Man kan få ända
till tio sådana. Man sök-
te upp en person, som hör-
de med kot eller stav.
Han tog deras ok och
stötts på svullnaderna
med. De gick bort. Det
skulle upprepas en tors-
dag och en söndag samt den

den därpå följande torsdagen.

Senkennitor — de satt i
regel vid armulden. Från
dem kunde man botas på
så sätt att man tog reda
på någon, som fötts med
tänder. Denne skulle bita
över den tre gånger och
de försvann.

Svullnader i ansiktet —
över en person, som hade
svullnader i ansiktet, häng-
de man en lakan. Därefter
satte man fyr på de orter
och den svavel man hade blan-
dat på ett fat. Roken fick
så gå upp mellan laknet
och personen, så att han
pikligt kunde andas in
den; blev botad.

Lyktemannen — två gamla kvinnor på hemväg, så det var mycket mörkt. "Finns det någon som kan lyra oss, så kom," sade den ena högt. Det syntes ett ljus, först såg det ut som en kalv vilen sen som en lykta. De kommo hem och lade en stent på trappan varefter de skyndade in om dörren. Nästa morgon var gringa försvunnen.

"Hönsaffär" — folk som låg på sitt yttersta, kunde ej dö om de lågo på sådan fjäder.

Knappar — hade man ruttit och haft skölderna på sig och synt en knapp i ansiktet man ej kunna

dö. En kvinna gick omkring och sydde några näst på natt skjortan hos den som låg för döden.

Eld — vid Åstorp satte man fyr under sängen hos en, som inte kunde dö.

Blåkullahäa — tre jöknaptener på väg till en gästgivargård på skärborsdagen. Det hördes ett susande i luften. En av dem sköt uppsät och en korg kom ner, i denna en käring. Men hon kunde ej bli människa för än hennes man kom och frågade henne.

Kvast och rakor gömdes omsorgsfullt.

Barnkläder. - Sådana
fick man ej hänga ut
på de sex första veckorna.

Häxor - sådana kom-
de man påskdagsmorgon
få se i en kypka, om man
hade ett nyrdipt kypke-
lingagg med i fickan.

En person, som haft ägg
med sig, och seta häxorna,
levde skonstig.

Häxorna hade bytt
på huvudet.

Bröllop - då skulle
man skänka till alla dem,
som kommo för att se på
stassen.

När man ansåg, att
bröllopet skulle vara slut,
så slog köksan en slar
och gick in och slog i bejäl-

ken med.

Maran - kan vara bå-
de kvinnlig och manlig in-
divid. Om man gissar hen-
nes namn och skriker det
högt, så blir hon förvandlad
till den person, hon verkli-
gen är.

En gubbe, som bruka-
de plågas av maran, hade
någon att sitta i rummet
på natten. Denne tyckte sig
se en fjäles komma genom
nyckelhålet och att han såg
någon under bordet.

En Kullenberg har haft
maran. Det kändes som om
något bades över huvudet
och mannen, tryckte och
ville kräva henne, men
försökte gissa namnet men

Lyckades ej. Andra kvällen
lade hon barnet över an-
siktet; hjälpte ej. Tredje
kvällen följde hon barn-
morskans råd, att ta man-
nens byxor och lägga över
benen. Maran kom sen
aldrig mer igen.

Dödvatten — då man är
ute och seglar och skutan
kommer i sådant, går den
ej fram. Man stiger då
ner en hake i vattnet och
genast går båten framåt
igen.

Klok gumma.

På en gård höll be-
rättningen på att dö ut.
Man frågade då en klok gum-
ma. Hon sa att de skulle
slakta en pair och ta

huvudet och kasta i en
bakugn. Då håret tvektes,
kom en parinna in.
Hon var den skryddiga; er-
kände och sat om förlitelse.
Sen dog inga djur.

Pettar.

De bodde i jorden
under hästarna i ett stall.
Gödselvattnet rann från
hästarna ned på vättar-
nas mat. Hästarna kunde
aldrig vara stilla. Stallen
måste flyttas. Sen blev det
lugnt igen.

Från Fika Kullenberg,
Gorekow.

Dagplön - 1836 var
dagplönen 8 öre, årslönen 30 kr.
Detta för lantbrukaren.

Åster såddes i maj
i "östan sunnanvär".

Gödning - när det var
lämpligt.

Finterräg - såddes i
klövervall. Med gödselade den-
na kraftigt. med naturlig
gödsel. Därefter plöjdes den.

Råger såddes först i
september.

Bonifacius - då såddes
korn.

Sjuncovaredan - regnade
det då; regn i sju veckor.

Naturlig äng - den
plogs den femte juni.

Grannar - hjälpte varann
med skörden. Även med annat
arbete, som att köra sten till
gäddspåsar, dikningsarbeten
hugga med lie.

Pölleka - man stoppa-
de dess blommor i bränn-
vin; hjälp mot vär.

Replöckning - efter det
man kört in säden, fick
fattigt folk lov att plöcka
upp de sädesax som fanns
 kvar på åkrarna.

Täckerleken - då den
var kinkig eller det var sön-
dag, då gjorde husbonden
kalas för sina tjänare och

medhjälpare. Detta för att
arbetet skulle gå så mycket
lättare.

Fulkärve - som sådan
användes havrekärve, sattes
upp utanför ingången, vilka
fågla^{skulle}na ha litet godt.

Fulabås - man lade halva
på golvet julaften. I detta
skulle gjändar och barn lig-
ga och leka natten lång.

Skördejulle - då
man gått in all tid, samla-
des alla de, som varit be-
hjälpfulla vid arbetet. Ett
större kalas med mat,
spel och dans ställde man
till; ett uttryck av tack-
samhet för bärgad skörd.

Styrkespån - en så-
dan bestod av trä, likna-
de näst en sabel. På dess
båda sidor satte man först
flöt eller smörga, sedan krossad
vit eller röd sandsten, som
med hjälp av en kniv gned
in i fettet, och blev som en
hård skorpa. På lieskaftet
fanns två små läderhylsor,
i vilka styrkespännen sattes
fast, så man hade den med
sig man var ute och högg,
ty med denna kunde man
hålla lian tämligen varm.
Dessutom hade man en "väs-
psten" - lika med "vädjesten".

Dricka - det byggde
man gjälv på gårdarna. Sådant
skulle skördefolket ha, så mys-
ket de ville.

Pisgröt - en stänke
rätt vid skördagillen.

Lörhet - den man, som
berättar detta hade förlorat
sin hörsel, tog en stål-
tråd och petade i örat med.
Genom en gårdjäder droppa-
de han så högnas in i örat.
Hörseln kom åter.

Tröskning - det gjorde
man efter hand, som det
behövs: kunde fortgå ända
till och med midsommar. Ant
tröskades med plejlar. Det
gick så till, att man lade
negern på ryggen så, att axen
kommit mot varandra.
Sen slog man med plejeln
på dessa utlagda negrer.
Deras antal kunde vara
vid varje brukång en 10 à 16 st.

Logskatten - han är
vit om vintern, röd om som-
maren, lång och smal något
större än en katt, något
liknande en vessla. Den tar
påtton och smågrisar. Då
den skulle ta sitt byte, lade
den sig först längs marken.
När grovet kom något närm-
re, reste den sig och tog en
skutt bort och högg bytet i
strumpen; drog det sedan bort
till sitt gömställe.

Bäckshästen - Idens
häst - varit i Häggenäs.
En gammal sett honom äro,
till färgen svartbrakig, i stor-
lek som en olänning, gick
och åt, förtjusande vaktes man
försvar som en diufigur.

"Skövessnuran" - denna

synlig på efterhösten. En äldre
 kvinna gick ut efter kor-
 na för att få dem hem. De
 hade bjällror på sig men hon
 hörde ingenting. Därmed hör-
 de hon, det knaka och sprä-
 ka i en buske, som om gre-
 nar brutits. Som hon står
 där och "bliar" mot busken,
 får hon i denna se ett fjun-
 timmer med randig klän-
 ning, röd kjol, ett kläcke om
 huvudet, sådant att håret
 gick igenom uppe på hjässan.
 Som frågade detta fjun-
 timmer, om hon såg kreaturen.
 Men då försvann ^{hon} och det så,
 att man inte såg "räken av-
 'na".

Skogssnurvorna - både
 qubben och karingen - plockade
 knopps i buskar. Ett par

psyskon gick vägen fram. Ber-
 dern blev rädd och sprang sin
 väg. Systern så till qubben:
 "Varför går vi där?" Då för-
 svann både qubben och gumman
 och det såg ut som en röke efter
 dem.

Samma psyter hade vid
 ett annat tillfälle sitt skogs-
 snurvan sola kläder. Hon ha-
 de hängt ut en röd kjol
 och en röd päls. Efter ett
 par timmars tid försvann
 både hon och kläderna.

Julen - man hade då
 rått, surcötta och grovt bröd
 på ett fat om aftonen och det
 skulle ligga dött till tredje
 dag jul.

En klok gumma - ska-
 por av vargar hade kommit

hit till skåne och bötade
myckens boskap.

Man hade hört talas
om en viss Anna i Små-
land, som skulle kunna på-
da bot på detta. Man salade
ihop pengar och skickade till
henne. Hon behöfde ej gå för
komma. Targarna försvunno
orsak.

Kloke Lars - han bodde
i Årum. Han var vauligt
klädd, ej vidare trevlig. När
han kom upp om morgnarna,
tog han sin morgnepromenad,
gick alltid på höger sida av
vägen. Ingen fick tala med
honon förrän han kom hem
igen. Han var mycket krängd
men det kunde avhjälpas genom
att skryta och skräppa med
honon. I ett oöfuerligt lynne hade

han, skarpa drag, glodde konstigt
på den, han talte med, iklädd
en stor slokhatt.

Antingen kunde man
själv besöka honom eller
skicka något plagg istället.
Det senare gick så till, att
en reste och tog med sig Scha-
letter, linnen, strumpor etc
för sjuka personer i byg-
den. Med tillhjälp av detta,
bestämde han sjukdomen.
Kom den sjuka till honom
däremot, fick han säga,
var han hade ont. Sin lä-
kekonst lade han lärt av en,
som hans mor sökt, då hon
var sjuk.

Han var verihört myg-
ket besökt, bodde hos sina
föräldrar och hade inga med-
hjälpare. Han använde ej was-
sare eller strykningar, ordine-

rade smörjor, skrev ut recept,
som man fick ut på apote-
ket.

Han samlade ej örter.
Mot verk och magåkommos
Använde han pökelse. Förlit
lades litet glöder på en plåt,
därpå pökelse. Plåten fördes
Så snart den människa som
skulle bötas; först avigt st-
den rätt. Detta skulle göras
innan sol gick ner. Det an-
vändes pulver som pökelse.
Kuren kunde upprepas flera
gångar. Personen fick ej gå
ut under tiden.

Man trodde, än han ha-
de med onda makter än göra.
Han var dock mycket aktad.
En gång blev han häktad.
Länsmannen och fjärdings-
mannen kommo då med
kronskjutsen för att hämta

honom. När Lars kom på väg-
nen, ville hästarna inte följa
sig ur fläckens. Då skratta-
de Lars och sa: "De e väl
bäst, ja' går å, annars kom-
mer hästarna väl ente här-
ifrån!" - Han gick också av,
sen kunde de köra.

En kvinna, som var
obestligt sjuk, sökte honom.
Han blev kär i henne och
rade: "Vill du gifta dej med
mig, så skall du bli fri från
din sjukdom!" Hon var med på
det och de gifte sig och hon
blev frisk. De fick inga barn.

Han avstod sedermera från
sitt yrke. Man vet ej, var
han blev av. Mot slutet visa-
de han tecken till stark
nervsjuka.

Så länge hans mor
var hos honom, fick hon ofta
se honom sy i de kläder, som
skickats till honom. Hon
tyckte det så, så felet ut, så
hon sade alltid: "När Lars
tar till nålen, blir jag
rädd."

Emellertid säges det,
att hon mot slutet hade
ett brevligt hem med litet
pantbank till.

Kyrkoherde Nyman -
han var i Skepparslöf, sådes
kunna tala med Guds an-
dar.

Den, som sökte honom, sat-
te han på en hög stol. Går
knäppa han samman knä.
Alina och lade dem över hans
hjässa, munnade men ingen
höorde vad han sade. Han

var mycket besökt.

Om kvällarna gick han
omkring och ströpk kator
på ryggen för att på elek-
tricitet i sig.

Han kunde inte hjälpa,
varit kyrkoherde i Åsp-
hult.

Åsens prägen - han kunde
bota tandvärk i sjukdomssträd
Han gav dem ett spik, som
han först gjalt gjort något
hokus pokus med. Detta skal-
le de peta sig i tänderna
med.

En dräng, som varit hos
honom flera år, dog. "Åsens
prägen" påstod sig kunna ta-
la med honom, när han ville.
Han troddes kunna bota på
avstånd. Han hade en svart-
ponstbete med röda bokstäv-

var i. Boken ej så stor som
en psalmbok. Bilden på
varje blad med bibelcitater
och hänvisningar till andra
bibelställen. Genom varje
blad och på samma ställe
var ett litet rundt hål,
som om ett hagel gått igen-
om alla bladen. Han sa-
des kunna uppdraga tjurar
och tjurgods.
"Vrens prägen" är nu
död.

Kloke Lars i Årum
hade förmågan att binda
hästar. Han var liten men
grovt byggd, stort ansikte
och stora ögon; alltid skor
på fötterna något slarvigt
klädd och pratade mycket
för sin själ.
Han tog betalt med

pengar. Läkarna frågade
ej Synnerligen efter honom;
spottade för inre och yttre
åkommor - engelska sjukans
sårbehandling och benbröt.
Ejke blott människors hjälp.
Han utau också djur.
Framför allt kunde han läm-
na hjälp, då en ko kala-
de blott. Detta plågade
Ejke med koss då de på fö-
sommaren släpptes ut på
betes. Fick en ko rickig hjälp
då hon, ifölgt av blodhå-
ning.

Att på mycket av honom
vick ej, för så vitt man ej
skröt och berömde honom
våldediga. Ibland var han
så arg, när man kom till
honom, att han helt enkelt
sade: "Jag brgr mig ej om
dej." - Måsa var det in-

te kärlek till yrket, som
gjorde att han lämnade hjälp.

Anders Olsson från Annäs,
100 år och 5 mån. gammal.

Harande kvinnor.

Barnet får men, om kvin-
nan blir skränd. Lyften
har kunnat vara ar-den
art, att barnet har måst
tagas av daga.

Fäldsmärken — en
kvinna, som var harande, hade
sett en vild. Då barnet
föts, hade det röda phidor
på kroppen. Ur dessa fram
det en vätska. Man körde
så till ett hus som bränt,
tog träkol, lade den i vatten

och trättade barnet med detta.
Phidorna gick bort. Då mo-
dern så dog, fick denna hen-
nes dotter, som då var gift,
ej se henne som död; ej heller
upplika ner i graven. Hon
hade då fått vildsmär-
kena igen.

Täva och spinna
får hon lov.

Ogift, harande kvinna
förlätnades visserligen men
för hennes egen skull be-
möte man henne vänligt
och beskedligt.

Förlossning — den kan bli
svår, om man har för hårt
om sig.

Fäderskan — hon bodde

i Skättelunga. Hon var
gift med en viss Magnus.
Hon hjälpte många havande
kvinnor med förlossningen.
Ogifta havande kvinnor
kom till henne i och fång
medicin som blev borta för-
ret. För det sistnämnda fick
hon fästning; förpassades till
Kustlänsstad fästning.

Grevinnan de-la-Gardie
på Maltesholms slott var
havande och tiden inne för
förlossningen. Doktor häm-
tades; barnmorska med men
kunde icke hjälpa.

Grev de la Gardie hade
hört talas om tatterskan, ~~att~~
att hon var evastående ~~id~~
att hjälpa vid förlossning.
Då han fick veta, att hon
satt i fängelse, kände han
dit; lyckades utverka lov

att få ta henne med hem
för att komma Grevinnan till
hjälp vid denna svåra för-
lossning. Han fick det på
det villkor, att han var an-
svar för henne sedermera.
Blott hon kom hem till
Grevinnan gick förlossningen
fort och bra.

Gått och oroa — de
kunde vara farliga, om hon helt
plötsligt fick se dem.

Vid förlossningen — när-
varande skulle vara: hennes
man, hennes föräldrar, läkare
eller barnmorska.

Naveln — gick i regel
bort efter några dagar.
Hade barnet flaskor och
drack mycket mjölk, kunde

det på hög navel. Den bands
ner med navelband. Under
tiden fick barnet mindre
mjölk. På den del av navel-
bandet ~~st~~ som skulle vara
över själva naveln, var en li-
ten kupformig utvidgning
som omslöt naveln. Navel-
bandet hölls fast med
ett spänne, som knäpptes på
ryggen. Mjölken skulle vara
kockt och blandad med kark-
kavvatten. Det hjälpte.

Navelsträngen och efter-
lördan förändrades upp i
kakelugnen. Man gömde
askan. Hade eller fick
barnet något lyte, blandade
man askan i vattnet och
trättade så barnet med detta.

Segerhatten — en sådan

hade Hanna Nilsons man
fästs med. Hatten gömdes.
Mannen ansågs ha god
tur.

Missfall — kan vara
orsakat av, att hon förlöft
sig.

Förlöftung — då kunde
det hända, att blod höll på
att rinna ihjäl både modern
och barnet.

Foster — ett ofullgånget
foster begrav man som ett
vanligt barn.

Förlösning — i Kvared
dog en havande kvinna innan
hon blev förlöst. Barnmorskan
tog ändå fram barnet och lade
det i samma kista som mo-
dern låg.

Maran - en kvinn-
ligt väsen, lägger sig på
bröst och mage på den som
sover. Han känner ett vit-
ligt tryck och visar sig
hårt utsatt. Gärn kan han
intet göra för att bli fri.

Anders Olsson, om-
kring 18 år gammal, märkte
maran innan han somnat.
Hon kändes tung som bly.
Han kunde ej tala. Han
beklagade sig för en kvinna.
Hon sade till honom: "Gå bak-
länges till pängen, låt dina
skor byta plats så att de stå
med gästerna mot varandra
och med klackarna mot väggen.
Detta lär ha hjälpt, när han
sen dess ej var bevärad av
maran.

Maran går även på

hästar, sätter sig då i manen
eller också i svansen. Hon
glätar ihop så, att det blir
riktiga piskar och stigbyglar.
Hästar, som maran går på,
liker mycket. Om morarna
kunna de vara helt rädda
av smitt. Nästan omöjligt
att peda ut manen, lästes
upp efter någon tid av sig
själv.

Hade hon börjat att gläta
manen, kunde hon hindras
från fortsätta arbetet genom att
man varje morgon ser upp
efter hand. Hon är en o-
synlig varelse.

Carulv - han går på
kvinnor endast.
En jungfru gick ut
i haven en söndag. Hon lade
sig att sova, blev mycket ro-

lig och förde sig på en onaturligt sätt. En varulv - osynlig - antogs ha varit på henne.

Jul - den firades med mat och dryck, gröt, kakor kaffe och gök.

Slakt och Gurstöpning m. m. undanstäket före jul.

Ljus - trädas fästes på en spet. Denna hängdes över en kar. I detta hade man kokhet vatten. Man hällde talg i vattuet. Sen ~~hoppa~~ ^{bänkte} man ner spetorna, så att trädarna döppades ner i karet; tog strax upp dem och fortfor så tills man fick dem så tjocka som man ville ha.

Sand och ene på golvet. Julgran hade man. I denna hängde man äpplen och kakor samt satte små ljus.

Fullekarna ungefärligen sådana de nu är.

Rida staffen - red från ett ställe till ett annat. Det var annandag jul. Det man kom bjöds man på färfriskeringar.

Maran - kan ej skrivas, något tungt vilar över en, svettas.

Åderlätning - så en karande kvinna blivit rädd för något och man ville undvika att baines skulle få lyte, så åderlät.

hon strax före förelösningsen.
Man gjorde ett kryss vid
armbågen till, tog tre drop-
par blod på en brödbit,
som hon själv skulle äta.

Dop - på lördagskväl-
len, alltså dagen innan bar-
net skulle döpas, skulle det
läggas sin hand om hand-
taget till veven på en smör-
kärna. Dra runt denne; hon
skulle sedan få gott om smör.

På söndagen innan man
tog till kyrkan, hade man
brett en liten smörgås med
ost, korv och kött på. Först
pladret i katekesen, det de
tio borden stök på pers
av: och lades om smörgåsen.
Med detta avsig man att bar-
net skulle få gott lästun-

rod, samt att aldrig sakna
något i matväg. Den två-
krona lade man in i en
papper. Detta för att barnet
skulle bli rikt. Det hela
stappades sedan in i brevet
och följde så med barnet till
kyrkan.

Gosse och flicka -
skulle de döpas på en gång,
skulle pojken döpas först,
annars fick flickan skägga.

Barnvängsmat - kakor,
vin, svinskonsoppa, plätvar,
varmt dricka, jämnat med
ägg med potter i.

Barnet - badas genast
efter födelsen. Det första
liumet, det skulle ha på sig,
skulle vara gummamat och

ansänt, för att barnet skulle
gå gott om linnen.

Badrattnet - det skulle
slås i stallet, där fjärr
stod och ej under "hål"
himmel.

Badrattnet skulle gum-
mas. Inga främmare fick
komma in.

En par jängho i rec-
kan bakades barnet.

Kläderna - hade de
tvättats och hängts ut till
torkning, skulle de tagas
in före sol gått ner.

Lindas - det skulle
göras mycket nogga. Bar-
net lades i regel på en
juba, som låg på en bord,

lindades hårt, om benen säv-
skilt, för att benen skulle bli
paka.

Gäspning - om ett barn
gäspade, mente man, att
det frös.

Naglarna - de fästa
naglarna skulle modern
bita av.

Bortbytingar - bortbyt-
ning av barn skedde före ko-
pet. Någon kommer in nat-
tetid och har ett barn med
sig, som hon lägger under
grängen. Det ~~var~~ barn, som
var moderns, tog hon med
sig. Efter en stund åter-
kommer hon; tog igen sitt
egnet barn och lade det på sin,
nämligen moderns, under

Sängen.

Skrik - barnet blev en
god sångare, om det skrek
under döpsakten.

Gudmor - hon togs till
det första barnet av faderns
föräldrar.

Namnen - den sade
man till prästen under
döpsakten.

Uppskallas - man tog
järna upp namn efter
döds påskningar, om man
nåmligen ville återuppliva
den döda påskningen.

Faggan - i denna la-
de man barnet, så snart
man kom hem efter döpet.

167
Där fick det sova i hela sin
stas, tills det gjär vakua-
de.

Lyte - modern skuld
till det. På en hvarande
kvinnas föll någon frukt
ner i huvudet. Då barnet
föts, hade det på mot-
svarande ställe en knuta,
som hade frukten utseende.
Det kunde hända att lytet
framträdde först, när de so-
ro "holians lilla gamla".

Lytermånader - under
dessa år påstod man mottag-
ligt för lyten.

En kvinna som dog
hade haft anfall. Det visa-
de sig däri, att det arbetade
i hälsen på henne och hon

Räkte, ut tungan. Det saes
att hon dog av blent lydnis,
men enligt berättarens ut-
sago hade hon hennes mo-
der såsom havande seut en
djur slaktas.

Tårtor - man skad
ta ett äpple i en annans
trädgård; skära äpplet sär-
der, quida vartorna med det
och sedan lägga det under
en sten i en bäck, så att
det snart puttnade. Tår-
torna gick bort.

Utslag - levertran an-
vändes mot utslag vid örr-
nen.

Sia - det gjorde en
barn till 1 i 2 år gammalt.
Så det skulle avrättas, mäs-

Se man i regel smörja nå-
got på bröstvärtan, t. ex.
ättika.

Gå - ett barn fick lä-
ra sig att gå med tillhjälp
av en s. k. gångstol. Det
gjams en bräda med trint
hål i. I detta stök barnet
och räcke lagom ned med
fötterna på golvet. När sto-
len så sköts fram, måste
barnet stappa med.

Slakt - en havande
kvinna fick ej vara med,
då djuret stakts eller stopp-
ner. Blod kunde låta stänka
på henne. Barnet kom då
att få röda fläckar.

"Pölseprälsaren" - en
sådan gjams hos grisen

och användes då man kokte påsen. Det var för att denna icke skulle spricka sönder.

Packaren - han föraktades mycket, fick ej slakta grisar men väl hästar och kor.

Slaktaren - var han bekant, fick han ett stycke sogel som betalning för hans pengas.

Jungelska Jukan - man förberedde en familj, dit man ämnade gå, att man kom på besök. Man gick sig att gånga ~~att~~ under tystnad till denna familj. Man kom in då den råk och åt middag exempelvis;

Hälsade icke, ej heller sa' något annat, utan i lugn och ro tog man av bordet, tog duken med sig och svepte den om sitt barn. Detta lät man sedan sora i denna. När det på nakt, tog man duken och gick tillbaka med, lade den på bordet utan att säga något nu heller. Barnet botades.

Utslag - vådant botades genom att låta en död människas hand vidröra det eller de ställen, där utslag funnos. Samtidigt skulle man be den döde ta detta med sig i graven. Fjort skulle man gå till och från den döde.

Urinen - kunde den ej hållas, skulle man ta sådan

på en flaska. Tar det en flaska som vätte ner i sängen, skulle det bäras till en död man; var det en gosse, skulle det bäras till en död kvinna. Det var modern som skulle göra detta. Fanns hon ej, skulle barnets amma göra det. Medlet hjälpte. Då flaskan lades hos den döde, bad man honom ta det med sig i graven.

Hanna Nilsson, Håggensås.
67 år.

Tul. Bryggget - man bryggde gjälv; gjorde malt av korn. Detta ptoptas först d. v. s. lades i vattnen och låg så en ära dag, sen tog man det upp i till torkning. Det lades ut på en golv till att gro och vändes en gång om dag. Därefter lades det i en torkugn, d. v. s. malttorken, på en stälrist. Man eldade därunder så, att endast värmen kom upp till rist och korn, man hade nämligen eldat med eldfast tegel och lera inunder. Det vändes varannan timme. Örnaktigt ansågs det färdigt och var så malt; togs sedan bort från malttorken. Man malde det hemma på handkvarn - egent-

ligen krossades det. Sen skulle man brygga. Man lade malt i en balja om krällen och gubtade det med kallt vatten. Samt rörde om med en "rol". Så fick det stå om natten. På morgonen kokte man vatten, sloz det i baljan och rörde om på nytt. En annan balja hade man på en träbock. I botten på baljan fanns ett hål. I detta satte man ner en stake, spetsad nertill och med en kalukrans om änden nere vid hålet. Omedelbart omkring hålet lade man ena och oväntat grövre pinnar, spända mot baljans sidor. I denna balja höll de man det, som var i förberedelse. Då det så gjunkit, los-

pade man på staken, listade efter om vörten fann klar. Gjorde den det, fick det fortgräta att finnas i en balja, som stod inunder. Utrunnet följde man ner staken, hällde nytt kokande vatten på. Detta fick stå en stund och dra och fick sen rinna av liksom det förra. Staken satte man ännu ner, men fylld med denna gänzen kallt vatten i. Detta fick stå ganska länge och träcka — det blev efterdricka och tappades ut för sig själv. I alla tre potten lade man humle. När de två första potten voro en 18 à 20 grader varmt, satte man jäst till, som man pört upp i vatten. Man

görde den rökning med
"koltet" — lade en duk över
och det stod på och jäste under
natten. På morgonen
skummade man jätten av.
Sen tappade man det av
jästkaret på en tunna;
efter några dagar tog man
det så på flaskor.

Då efterdrickat jäs-
tades, hällde man lite varmt
vatten i, så det blev gum-
migt; stod på under natten
och jäste; på morgonen färdigt.

Vinslo - koktes och
hålldes på ankare för att
de skulle hålla sig rena och
friska.

Svika - en slags kran
till ankaren, gjort av trä.

Slakt. — Färdig äta där
före jul helst, hämtade slakt-
tare.

I det kärl, som blodet
skulle rinna i, hade man
lite salt och vatten. Medan
blodet fann, vispade man
kaskt om och silade det sen
fortast möjligt genom en
sörslag i stället för salt
och vatten, kunde man ha
mjöl i kärlet.

I blodet tog man så
sirap, ister, russin, peppar,
stekt lök.

Farnarna — hällde varmt
vatten och salt på dem för att
få dem riktigt rena, sen
kavt vatten och ättika för
att få dem starka. Kunde gö-
ra korv samma dag man
slaktat.

Paltbröd — i blodet

Lag man så mycket råg-
mjöl, att det fyller som en seg,
bakades i tunna kakor,
som sedan hängde på torrt
ställe. Stektes då de skulle
användas till mat.

Oronen - kastades i
pegel bort.

Huvudet - koktes
till sylta. Den lagades så:
Grishuvudet klyddes mitt
itw. Man skar svälen av
båda halvorna och lade för
sig. Det feta lade man i
ett kärl och det köttiga i
ett annat. Så tog man en
stor form. I denna lade man
en kaka som doppats i
ratten. Man lade så ner
svälen av ena halvan, stök-
de lite kryddor och salt, sen
köttbitar, kryddor och salt
igen. Därefter ett lager av

späcket, kryddor och salt. På
detta pita förfor man till
Rut var oerwänt. Överst la-
de man den andra delen av
svälen. Så ~~ja~~ var syltan
färdig och man pack ihop
kaken som man binder ihop
munnan på en säck och
lade sedan präss. över syl-
tan. När den så stått ett
dygn, tog man denna kaka
av och lade en annan om.
Som man doppat i saltlake.
Länge höll sig den syltan
frisk.

Huvudet - skars av efter
leden. Lever och tunga togs
fört ut. Pölsefrälsaren = mil-
ten lade man bland korven,
så den kokte, för att den g

skulle spricka

Gjälsten stoppades endast till hälften. Annars sprack de stödes vid kokningen.

Kokt en stund, togas de upp på svalna, sen i främytt, skulle koka mycket nätt.

Slaktaren - skulle bit och äta kött, ha "jögav" och av grisnyggeln.

Rökning - phinkor mellanstyckens och bogarna röktes.

Bak - siktade gjälv. Man hade flörsikt och halv sikt. Det, man siktat med flörsikt, sattes i deg i mjölk annars i vatten.

Törtbrök - till detta använde man vört.

Kaveringar - "böda" och många.

Fina kakor - många olika sorter

Maten - stod på bordet från julaften t. o. m. annandagen.

Bröllop - man tog en fat risgröt med sig. En hade att köpa in de olika faten och hade då alltid något god att säga bl. a.

"Denna gröten är god och mor, som har kokt den, är både grann och god."

"Faste för sist jag var inne nu har jag 'va t' ute och promenat, sen sist jag var här inne, för att få lite friskt

luft. Så mötte jag en kringa.
Hon hade ett gröddfärd och
det var en grann kringa
och en god kringa. Jag tror
roste gröden & go' m'e'n. Hon
sa' vi kunde gärna hålla
till goe och smaga den."

Julabais - det fanns också.

Julabocken - en utklädd,
som gick på fyra ben och
en, som red på honom.

^{Långfredags}
~~Juladags~~ morgon - dräng-
arna gödslade för varandra,
om de voro goda vänner, an-
nars kastade de in gödsel i
stallarna, vände hästarna
om i spiltorna, land svan-
sarna ~~in~~ i kubbarna och
hästarna med så många
land, som fanns.

Julotta - man pek
i väg tidigt och tog mat
med sig. Framkomna till
kyrkbyn, tog man och bytte
om kläder. Man hade nämligen
en kista någoratans
i den byn, i vilken man
förvarade de bästa klä-
derna.

Jullekar.

Sko blackan -
två stolar på en två meters
mellrum. Över benen lade man
en rund stake. Man skulle
sitta gränsle men också läg-
ga benen upp på staken;
skulle så ha en käpp, som
hän skulle svänga med åt
sidorna och räkna till 20.
I stället för käppen, kunde
man trä i stoppenål.

"Prepa ögat å skomakaren"

En kapp låg över två stolar. På denna sått två personer gränste; den ene bakom den andre. Den främste höll en "dallestake", som det stod en sko på. Den som satt bakom, skulle med en kapp, som gick mellan benen på den främste greka ner skon. Men då han skulle greka ner skon, flyttades dallestaken av den främste.

Kniven ur lommen — man sade till en: "Gör som jag." Man tog hans mössa och gick ut med och stode ner. Man kom så in med denna och så sin egen mössa. Man gned först ett tag från

vänster till höger med sin egen mössa. Han skulle göra ett samma med sin. Man sade: "Hör!" Sen från höger till vänster och så: "Då!" Sen från pannan mot hakan och så: "Fyllijot!" "Hör, Doe, Fyllijot och på alla kakelugnsväggar gnida vi oss fram och tillbaka i ansiktet." Sen skulle han se sig i spegeln och då skulle kniven falla ur lommen. Men då fick han se sig vara svart som en sotale.

Pantlekar — gömma ringen och bära buntar. Den sistnämnda var så: Man tog en kläde och bant i en knuta. Alla satte i en ring på golvet. En

gick bakom och hade klistret och sa: "Bära, bära buntan baka!" Han skulle så slå en av dem, som satt, i ryggen. Denne skulle stå upp och springa i motstånd riktnings kring dem, som suttit. Den, som så kom först, fick ta platsen och den andre fortsätta.

Aukeleken — om sommaren.

Springa maj i by —
för att få ägg och björn.
Fick man något, sjöng man
vackert, annars ständte man
upp: "Ligg och ligg, din grå-
hårade stork,
Fyll krågor och ramnar, di

drar dej ut. Ty maj e' ju
kommen.

Harande kvinnor. —
Ej gå in i man mans hus på
sex veckor räknat från fö-
lossningsdagen. Ej gå i kyr-
kan förrän sex veckor gått,
om det var en pojke, och en
månad, om det var en flicka.

Ej gå ut före kyrktag-
ningen, utan att ha stål på
sig. Hon kunde då påka ut
för något illa i form av
personligt eller opersonligt vå-
len.

Om hon före kyrktag-
ningen kom in i främmande
hus, trodde man, att man kom
att slå sönder allt man hade i
huset under hela det året.

En havande kvinna
fick ej vara med vid slakt.
Barnet kunde få anfall.

För ett barn, som hade
det hos en gumma, som "kunn-
de mer än mimsa med mun-
nen". Hon lade till modern,
har du varit med om slakt.
Först sade hon nej, men sen
minrade hon sig ha ett blod
droppe från en sktat får.
Gumman lovade hjälp. "Du
skall låta hänga upp en
lamm leverke med hunden.
Det nedåt, skära upp det,
ta ut hjärtat, sticka sönder
det och ta ut dess blod;
sen källa av detta i en
kopp kaffe och ge honom
det ovetande." Modern gjorde
så och den sjunde bota-
des. Han var 40 år gammal

och hade sökt många läkare.
En liten flicka, som
sån på gubret, föll baklänges.
Jungen gick ut och in. Man
sökte hjälp hos en gum-
ma. Hon sade, att då barnet
nästa gång får anfall, men
säg ingenting. Jag vet, vad
det gäller. Modern hade
sett en orm i en "klöfta"
vid Åkersberg och blivit
rädd. Hon tog sitt barn
och gick till gumman.
Barnet lades på magen.
Man lade en sten på
dess rygg; därpå en ^{eroderade} arm-
ring, som gumman haft
i en ask, knackade sönder
ormungen med en
sten, tog av blodet i litet
vatten, denna skulle barnet
dricka. Det blev så av

med sin lyti.

En kvinna var ute
en kväll. Hon hörde det
susake i luften. Hon frös,
lade sig, fick huvudvärk,
kunde ej sova. Så upp-
vakades detta väja kvinn
och höll i natten igenom.

Om dagarna var hon
frisk. En kvinnas reste till
Boehala till en klok qub-
be, som lever än i dag med
ett kläde, som den sjukas
haft om sig. Efter två ha-
varit där flera dagar -
han var mycket besökt -
Hon kom till så till henne.
Hon fick försöka så ta med
sig hem. Denna lade hon på
en plåt och satte fyr, den
sjuka ställde sig invid och
fick ett lakan över sig, under

vilket plåten så var. Efter
denna kur blev hon fullt åter-
ställd.

En man, som varit hos
denna kloke i fem år, gick
ut till honom i trädgården
och bad honom bli "expe-
riat". "Doktorn" så då -
ty mannen hade längt hem -
"Om en timme kommer en
gravare till Er. Han är på
väg hit, kör i vild karriär.
Med honom kan vi få åka
tillsbaka!" Inom en timme
var skynken där också.
Och detta visade "Doktorn"
sig vara klarseende.

"Rumsdoktorn" -
påg ut som en bonde, vita
strumpor och tofflor. Kunde
hjälpa genom att blöta un-
deröka något klädesplagg.